

Projekt R markdown

Kacper Ludwiczak

2023-03-10

Regression Model Projekt - Kacper Ludwiczak, 221303

Temat - Kształtowanie się oczekiwanej długości życia dla większości państw świata na podstawie modelu regresji i czynniki wpływające na jego wysokość.

Zaczynając projekt pracowałem na danych związanych z nowoczesnymi technologiami. Dokonałem czyszczenia danych, obliczeń w excelu oraz obliczeń w języku R. Projekty znajdują się pod nazwą "Stary projekt - Reggresion Models", "Stary projekt – Zestawienie", "Stary projekt w R". Jednakże stwierdziłem, że wyniki nie są zadowalające i porzuciłem ten projekt.

Następnie zacząłem prace nad tym modelem. Dane pozyskałem ze strony kaggle.com. Według strony dane pochodzą ze strony internetowej WHO i ONZ z pomocą Deeksha Russella i Duana Wanga. Dane dotyczą większości państw świata, ich różnych zbiorów informacji, np. Długość życia. Plik z oryginałem danych jest pod nazwą "Life Expectancy Data".

[Link do strony z oryginalnymi danymi](#)

Po pierwsze chciałem skupić się na próbie 30 krajów. Wybrałem zatem 30 krajów, metodą losową. Dane obliczyłem zarówno w excelu jak i w języku R. Dane i obliczenia znajdują się w pliku "Projekt w R próba" oraz "Projekt w Excel próba".

Uznałem, że lepszym pomysłem będzie stworzenie modelu z większości krajów na jakich dano było mi pracować. Zacząłem od pozostawienia tylko krajów z 2015 jako najbardziej aktualnych z danej bazy. Dane są pod nazwą "Dane z 2015". Następnie zamieniłem dane za pomocą funkcji "Tekst jako kolumny". Usunąłem kolumny "Year", "Status", ponieważ kolumny są mi niepotrzebne. Usunąłem kolumny "Alcohol", "percentage expenditure", "Total expenditure", ponieważ były zauważające braki danych. Usunąłem kolumny "BMI", "HIV/AIDS", "thinness 1-19 years", "thinness 5-9 years", "Schooling", ponieważ pojawiła mi się pewna anomalia. Podczas zamiany na kolumny niektóre dane są formacie daty, po zamienieniu ich na liczby pojawiały się błędne liczby. Również nie które liczby zamienione automatycznie są błędne. Po wielu nieudanych próbach rozwiązania tego problemu, dokonałem eliminacji tych kolumn. Również musiałem dokonać zamiany kropek na przecinki w liczbach oraz wypełnić puste pola średnią z reszty kolumny. Dane znajdują się w pliku "Dane zrobione". Również stworzyłem osobny plik dla importowania do RStudio, pod nazwą "Dane do R".

Szczegóły dotyczące danych:

- Country - Kraj
- Year - Rok
- Status - Stan rozwinięty lub rozwijający się
- Life expectancy - Oczekiwana długość życia w latach
- Adult Mortality - Wskaźniki śmiertelności dorosłych obu płci (prawdopodobieństwo śmierci w wieku od 15 do 60 lat na 1000 mieszkańców)
- Infant deaths - Liczba zgonów niemowląt na 1000 ludności
- Alcohol - Spożycie alkoholu na mieszkańca (15+) (w litrach czystego alkoholu)
- Hepatitis B - Zasięg szczepień przeciw wirusowemu zapaleniu wątroby typu B (HepB) wśród 1-latków (%)
- Measles – Odra, liczba zgłoszonych przypadków na 1000 ludności
- BMI - Średni wskaźnik masy ciała całej populacji
- Under-five deaths - Liczba zgonów poniżej piątego roku życia na 1000 mieszkańców
- Polio - Zasięg szczepień przeciw polio (Pol3) wśród 1-latków (%)
- Total expenditure - Wydatki sektora instytucji rządowych i samorządowych na zdrowie jako odsetek wydatków sektora instytucji rządowych i samorządowych ogółem (%)
- Diphtheria - Odsetek szczepień przeciwko anatoksynie błonicy i tężcowi oraz krztuścowi (DTP3) wśród 1-latków (%)
- HIV/AIDS - Zgony na 1000 żywych urodzeń HIV/AIDS (0-4 lata)
- GDP - Produkt Krajowy Brutto per capita (w USD)
- Population - Ludność kraju
- Thinness 1-19 years - Rozpowszechnienie szczupłości wśród dzieci i młodzieży w wieku od 10 do 19 lat (%)
- Thinness 5-9 years - Występowanie szczupłości wśród dzieci w wieku od 5 do 9 lat (%)
- Income - Wskaźnik rozwoju społecznego pod względem struktury dochodów zasobów (wskaźnik w zakresie od 0 do 1)
- Schooling- Liczba lat nauki (lata)

Projekt w RStudio jest pod nazwą “Projekt R markdown”

Zainstalowałem pakiet “readxl”, oraz uruchomiłem go przez funkcję “library”.

```
library(readxl)
```

```
## Warning: pakiet 'readxl' został zbudowany w wersji R 4.2.2
```

Zainstalowałem pakiet “rmarkdown”, oraz uruchomiłem go przez funkcję “library”.

```
library(rmarkdown)
```

```
## Warning: pakiet 'rmarkdown' został zbudowany w wersji R 4.2.2
```

Kod wczytuje plik excel "Dane do R.xlsx" i zapisuje jego zawartość w zmiennej "Dane". Następnie wyświetla zawartość tej zmiennej za pomocą funkcji "View()", wyświetla nazwy kolumn danych za pomocą funkcji "names()", a na końcu wyświetla wartości kolumny "Life expectancy" za pomocą funkcji "print()".

```
Dane <- read_excel("C:/Users/Kacper/Desktop/Projekt Regression/Dane do
R.xlsx")
View(Dane)
names(Dane)

## [1] "Life expectancy" "Adult Mortality" "Infant deaths" "Hepatitis B"
## [5] "Measles" "Under-5 deaths" "Polio" "Diphtheria"
## [9] "GDP" "Population" "Income"

print(Dane$"Life expectancy" )

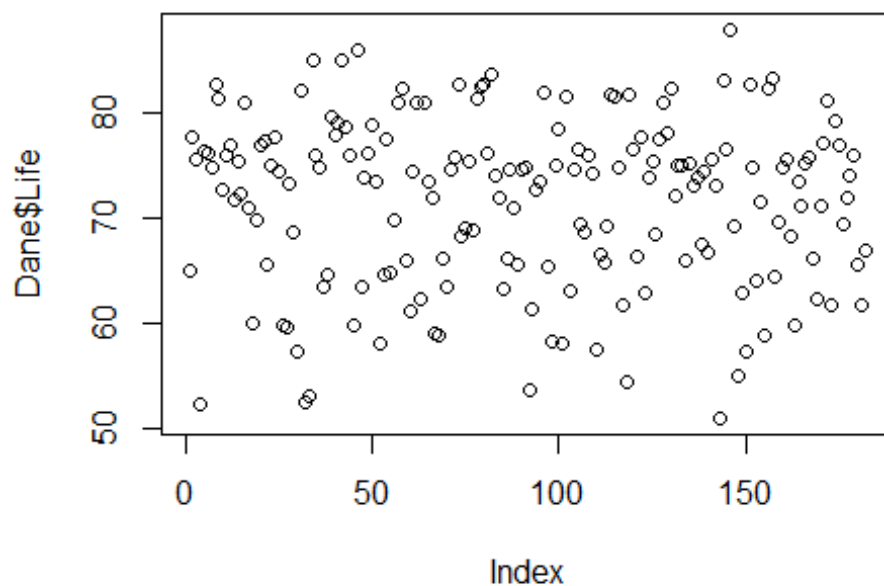
## [1] 65.0 77.8 75.6 52.4 76.4 76.3 74.8 82.8 81.5 72.7 76.1 76.9 71.8
75.5 72.3
## [16] 81.1 71.0 60.0 69.8 77.0 77.4 65.7 75.0 77.7 74.5 59.9 59.6 73.3
68.7 57.3
## [31] 82.2 52.5 53.1 85.0 76.1 74.8 63.5 64.7 79.6 78.0 79.1 85.0 78.8
76.0 59.8
## [46] 86.0 63.5 73.9 76.2 79.0 73.5 58.2 64.7 77.6 64.8 69.9 81.1 82.4
66.0 61.1
## [61] 74.4 81.0 62.4 81.0 73.6 71.9 59.0 58.9 66.2 63.5 74.6 75.8 82.7
68.3 69.1
## [76] 75.5 68.9 81.4 82.5 82.7 76.2 83.7 74.1 72.0 63.4 66.3 74.7 71.1
65.7 74.6
## [91] 74.9 53.7 61.4 72.7 73.6 82.0 65.5 58.3 75.0 78.5 58.2 81.7 63.1
74.6 76.7
## [106] 69.4 68.8 76.1 74.3 57.6 66.6 65.8 69.2 81.9 81.6 74.8 61.8 54.5
81.8 76.6
## [121] 66.4 77.8 62.9 74.0 75.5 68.5 77.5 81.1 78.2 82.3 72.1 75.0 75.0
66.1 75.2
## [136] 73.2 74.0 67.5 74.5 66.7 75.6 73.2 51.0 83.1 76.7 88.0 69.2 55.0
62.9 57.3
## [151] 82.8 74.9 64.1 71.6 58.9 82.4 83.4 64.5 69.7 74.9 75.7 68.3 59.9
73.5 71.2
## [166] 75.3 75.8 66.3 62.3 71.3 77.1 81.2 61.8 79.3 77.0 69.4 72.0 74.1
76.0 65.7
## [181] 61.8 67.0
```

Tutaj za pomocą funkcji "colnames" dokonałem zmiany nazw kolumn w celu szybszej pracy w dalszych etapach.

```
colnames(Dane)<-
c("Life", "Adult_M", "Infant_D", "H_B", "Measles", "Under_D", "Polio", "Dipht", "GDP",
"Popl", "Income")
```

Użyłem funkcji "plot" w celu zobaczeniu na wykresie dane z kolumny "Life". Kolumna "Life" zostaje moją zmienną zależną, natomiast reszta kolumn zmiennymi niezależnymi.

```
plot(Dane$"Life")
```


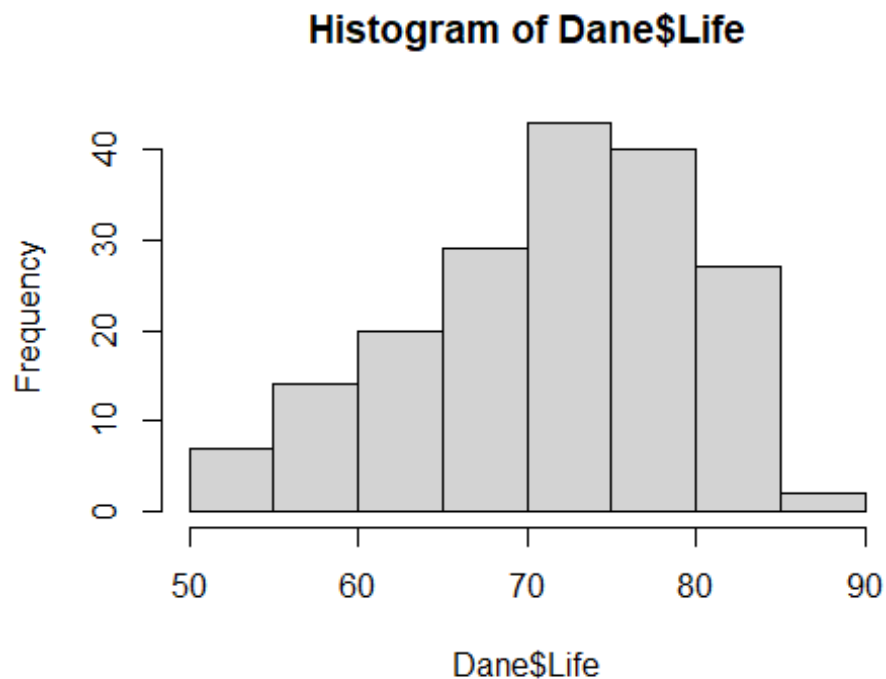
Sprawdziłem następujące wartości danych: * Minimalna wartość = 51.00 * Pierwszy kwartał = 65.85 * Mediana = 73.95 * Średnia = 71.72 * Trzeci kwartał = 76.97 * Maksymalna wartość = 88.00 , dla zmiennej zależnej.

```
summary(Dane$"Life" )
```

##	Min.	1st Qu.	Median	Mean	3rd Qu.	Max.
##	51.00	65.85	73.95	71.72	76.97	88.00

W celu zobrazowania graficznego użyłem funkcji "hist". Według tego można zauważyć dominację wartości w przedziale od 70 do 80.

```
hist(Dane$"Life" )
```


Za pomocą funkcji “cor” przedstawiłem korelacje wszystkich zmiennych. Im dana liczba jest większa tym większa jest korelacja między odpowiadającymi danymi w wierszu i kolumnie. Można z niej ustalić, że korelacja między zmienną zależną “Life” a zmienną: * “Adult_M” jest duża ujemnie * “Infant_D” jest bardzo mała ujemnie * “H_B” jest mała dodatnio * “Measles” jest bardzo mała ujemnie * “Under_D” jest bardzo mała ujemnie * “Polio” jest średnia dodatnio * “Dipht” jest średnia dodatnio * “GDP” jest mała dodatnio * “Popl” jest bardzo mała ujemnie * “Income” jest bardzo mała ujemnie

```
cor(Dane)
```

##	Life	Adult_M	Infant_D	H_B	Measles
## Life	1.00000000	-0.77215206	-0.23984305	0.40450050	-0.077810464
## Adult_M	-0.77215206	1.00000000	0.18604690	-0.23139939	0.054570792
## Infant_D	-0.23984305	0.18604690	1.00000000	-0.08681527	0.801663443
## H_B	0.40450050	-0.23139939	-0.08681527	1.00000000	0.015656414
## Measles	-0.07781046	0.05457079	0.80166344	0.01565641	1.000000000
## Under_D	-0.27495588	0.21446481	0.99348313	-0.11001898	0.764990118
## Polio	0.52186030	-0.37773277	-0.12958871	0.59020367	-0.028359472
## Dipht	0.50655358	-0.32738699	-0.11788072	0.90925537	-0.001622602
## GDP	0.43089742	-0.31610931	-0.11953200	0.13188477	-0.076143290
## Popl	-0.04721323	0.03756295	0.26624483	-0.05672244	0.127925269
## Income	-0.13196089	0.13031897	0.02150182	-0.08670694	0.008493532
##	Under_D	Polio	Dipht	GDP	Popl
## Life	-0.27495588	0.52186030	0.506553583	0.43089742	-0.047213234
## Adult_M	0.21446481	-0.37773277	-0.327386992	-0.31610931	0.037562946
## Infant_D	0.99348313	-0.12958871	-0.117880715	-0.11953200	0.266244826
## H_B	-0.11001898	0.59020367	0.909255374	0.13188477	-0.056722444

```
## Measles    0.76499012 -0.02835947 -0.001622602 -0.07614329  0.127925269
## Under_D   1.00000000 -0.15154462 -0.143729736 -0.12620291  0.303720175
## Polio     -0.15154462  1.00000000  0.661623315  0.22349572 -0.221071926
## Dipht     -0.14372974  0.66162332  1.000000000  0.21333277 -0.065038775
## GDP       -0.12620291  0.22349572  0.213332775  1.00000000  0.046037030
## Popl      0.30372017 -0.22107193 -0.065038775  0.04603703  1.000000000
## Income    0.05419071 -0.06262976 -0.100745256 -0.04756283 -0.007033844
##           Income
## Life      -0.131960889
## Adult_M   0.130318973
## Infant_D  0.021501816
## H_B       -0.086706940
## Measles   0.008493532
## Under_D   0.054190707
## Polio     -0.062629761
## Dipht     -0.100745256
## GDP       -0.047562832
## Popl      -0.007033844
## Income    1.000000000
```

Kod ten oblicza korelację między kolumnami w obiekcie "Dane", z wyjątkiem pierwszej kolumny, która jest pomijana za pomocą wyrażenia "[, -1]". Jest to kolumna "Life". Funkcja "cor" oblicza korelację Pearsona, czyli stopień zależności liniowej między dwoma zmiennymi. Wynik jest następnie zaokrąglany do trzech miejsc po przecinku za pomocą funkcji "round".

```
round(cor(Dane[, -1]), 3)
```

```
##           Adult_M Infant_D    H_B Measles Under_D  Polio  Dipht    GDP
Popl
## Adult_M    1.000    0.186 -0.231   0.055   0.214 -0.378 -0.327 -0.316
0.038
## Infant_D    0.186    1.000 -0.087   0.802   0.993 -0.130 -0.118 -0.120
0.266
## H_B        -0.231   -0.087  1.000   0.016  -0.110  0.590  0.909  0.132 -
0.057
## Measles     0.055    0.802  0.016  1.000   0.765 -0.028 -0.002 -0.076
0.128
## Under_D     0.214    0.993 -0.110  0.765  1.000 -0.152 -0.144 -0.126
0.304
## Polio       -0.378   -0.130  0.590 -0.028 -0.152  1.000  0.662  0.223 -
0.221
## Dipht       -0.327   -0.118  0.909 -0.002 -0.144  0.662  1.000  0.213 -
0.065
## GDP         -0.316   -0.120  0.132 -0.076 -0.126  0.223  0.213  1.000
0.046
## Popl        0.038    0.266 -0.057  0.128  0.304 -0.221 -0.065  0.046
1.000
## Income      0.130    0.022 -0.087  0.008  0.054 -0.063 -0.101 -0.048 -
0.007
```

```
##      Income
## Adult_M  0.130
## Infant_D 0.022
## H_B      -0.087
## Measles  0.008
## Under_D  0.054
## Polio    -0.063
## Dipht    -0.101
## GDP      -0.048
## Popl     -0.007
## Income   1.000
```

Kod ten tworzy macierz z danych zawartych w obiekcie "Dane". Wiersze z obiektu "Dane" są wczytywane za pomocą wyrażenia "[, -1]", co oznacza, że pierwsza kolumna jest pomijana. Jest to kolumna "Life". Następnie dane są konwertowane na macierz za pomocą funkcji "as.matrix". Ostatecznie macierz jest przypisywana do obiektu "matrix".

```
matrix <- as.matrix(Dane[, -1])
```

Kod oblicza własne wartości i wektory dla macierzy "matrix". Macierz jest najpierw transponowana za pomocą funkcji "t", a następnie mnożona przez siebie za pomocą operatora "%*%", co daje macierz kowariancji. Otrzymaną macierz kowariancji jest analizowana przez funkcję "eigen", która oblicza własne wartości i wektory. Wynik jest przypisywany do obiektu "matrix_eigen". Dzięki temu mogę zobaczyć własne wartości macierzy

```
matrix_eigen <- eigen(t(matrix) %% matrix)
matrix_eigen$val

## [1] 1.365373e+17 2.887223e+10 1.122436e+10 6.501808e+06 1.227256e+06
## [6] 7.446202e+05 4.555312e+04 1.774313e+04 7.863299e+03 5.388979e+03
```

Kod wylicza pierwiastek kwadratowy elementów ilorazu dwóch wektorów za pomocą "sqrt", "matrix_eigenval[1]" jest pierwszym elementem wektora "matrix_eigenval", a "matrix_eigen\$val" jest całym wektorem. Dostając następujące wyniki. Wyniki powyżej 30 wskazują na brak współliniowości. W moim przypadku można zauważyć, że współliniowość nie występuje. Na tym etapie można wykluczyć jako by mój model był dobrym modelem.

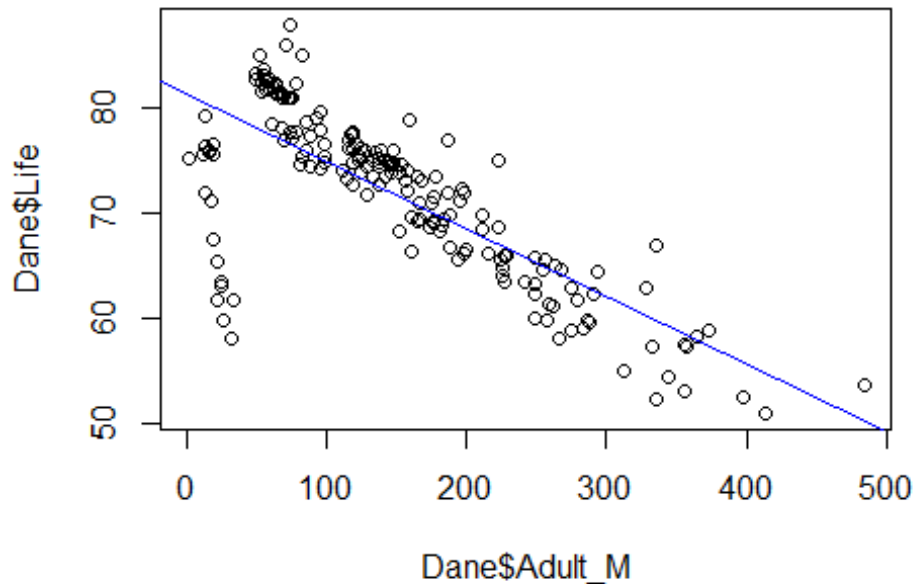
```
sqrt(matrix_eigen$val[1]/matrix_eigen$val)

## [1] 1.000 2174.631 3487.746 144913.411 333547.800
428211.415
## [7] 1731277.043 2774026.198 4166997.596 5033527.140
```

Sprawdziłem na wykresie jaka jest korelacja zmiennej zależnej i zmiennej "Adult_M" w postaci graficznej. Tutaj przetestowałem funkcję "lm" za pomocą stworzenia modelu prostej regresji liniowej z użyciem jednej zmiennej niezależnej. Funkcja "abline" umożliwiła mi dodanie niebieskiej linii regresji, która najdokładniej próbuje dopasować się do istniejących

danych. Można zauważyć, że linia jest przekrzywiona w dół po stronie lewej, wynika to z pojawiających się wartości odstających, poniżej wartości 100 dla zmiennej niezależnej.

```
plot(Dane$"Life"~Dane$"Adult_M")
SimpleModel<- lm(Dane$"Life"~Dane$"Adult_M")
abline(SimpleModel$coef,col="blue")
```


Wynik p-value wyszedł bardzo dobry. Jednakże wartość R-squared zbyt mała.

```
summary(SimpleModel)

##
## Call:
## lm(formula = Dane$Life ~ Dane$Adult_M)
##
## Residuals:
##      Min       1Q   Median       3Q      Max
## -21.2282  -1.6823   0.7664   2.9876  11.2813
##
## Coefficients:
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept)  81.492535   0.709494   114.9   <2e-16 ***
## Dane$Adult_M -0.064512   0.003957   -16.3   <2e-16 ***
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 5.117 on 180 degrees of freedom
```



```
## Multiple R-squared:  0.5962, Adjusted R-squared:  0.594
## F-statistic: 265.8 on 1 and 180 DF,  p-value: < 2.2e-16
```

Stworzenie pierwszego modelu. Używam metody “Backward” ręcznie. Eliminując zmienne o najwyższym wskaźniku p-value, tak długo aż model będzie zadawalający. Zakładam dla modelu, że poziom p-value poniżej 0.05 jest odpowiedni.

Podsumowaniem modelu regresji liniowej wygląda następująco. Zawiera on informacje na temat tego, jak dobrze modelem można wyjaśnić zmienną zależną (Life), korzystając z 7 zmiennych objaśniających (Adult_M, Infant_D, H_B, Measles, Under_D, Polio, Dipht, GDP, Popl, Income). Sekcja “Residuals” pokazuje rozkład reszt modelu regresji liniowej, czyli różnic między wartościami faktycznymi a wartościami przewidywanymi. “Min”, “1Q”, “Median”, “3Q”, i “Max” to odpowiednio najmniejsza, pierwszy kwartył, medianę, trzeci kwartył, i największą wartość reszt. Sekcja “Coefficients” pokazuje wartości współczynników regresji dla każdej zmiennej objaśniającej, wraz z błędem standardowym i wartością statystyki t. Wartość p dla każdej zmiennej określa, czy jest ona istotna statystycznie ($p < 0,05$ oznacza, że zmienna jest istotna). Wartość “Residual standard error” to średni kwadrat błędu reszty. “Multiple R-squared” to współczynnik determinacji, który określa, jak dobrze modelem można wyjaśnić zmienną zależną. Wartość R-kwadratu zawsze znajduje się w zakresie od 0 do 1, a wartość bliska 1 oznacza dobre dopasowanie modelu. “Adjusted R-squared” to współczynnik determinacji uwzględniający liczbę zmiennych objaśniających. Wartość “F-statistic” i “p-value” służą do testowania hipotezy zerowej, że wszystkie współczynniki regresji są równe 0.

```
Model <-
lm(Life~Adult_M+Infant_D+H_B+Measles+Under_D+Polio+Dipht+GDP+Popl+Income,data
=Dane)
summary(Model)

##
## Call:
## lm(formula = Life ~ Adult_M + Infant_D + H_B + Measles + Under_D +
##      Polio + Dipht + GDP + Popl + Income, data = Dane)
##
## Residuals:
##      Min       1Q   Median       3Q      Max
## -16.3833  -2.4605   0.2957   2.3275  11.8063
##
## Coefficients:
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept)  6.931e+01  1.761e+00  39.356 < 2e-16 ***
## Adult_M      -4.718e-02  3.959e-03 -11.919 < 2e-16 ***
## Infant_D      9.576e-02  4.644e-02   2.062 0.040728 *
## H_B          -9.270e-03  3.379e-02  -0.274 0.784131
## Measles       1.253e-05  7.851e-05   0.160 0.873375
## Under_D      -8.295e-02  3.440e-02  -2.412 0.016940 *
## Polio         5.024e-02  1.887e-02   2.662 0.008500 **
## Dipht         6.339e-02  3.886e-02   1.631 0.104718
## GDP           1.202e-04  3.239e-05   3.712 0.000278 ***
```

```
## Popl          2.531e-08  1.461e-08   1.732 0.085120 .
## Income        1.122e-02  3.531e-02   0.318 0.751148
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 4.346 on 171 degrees of freedom
## Multiple R-squared:  0.7233, Adjusted R-squared:  0.7071
## F-statistic: 44.69 on 10 and 171 DF,  p-value: < 2.2e-16
```

W pierwszym modelu największy poziom p-value miała kolumna “Measles”. W drugim modelu już się nie pojawiła.

```
Model2 <-
lm(Life~Adult_M+Infant_D+H_B+Under_D+Polio+Dipht+GDP+Popl+Income,data=Dane)
summary(Model2)

##
## Call:
## lm(formula = Life ~ Adult_M + Infant_D + H_B + Under_D + Polio +
##     Dipht + GDP + Popl + Income, data = Dane)
##
## Residuals:
##      Min       1Q   Median       3Q      Max
## -16.3917  -2.4905   0.3158   2.3285  11.8053
##
## Coefficients:
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept)  6.930e+01  1.755e+00  39.481  < 2e-16 ***
## Adult_M      -4.721e-02  3.944e-03 -11.968  < 2e-16 ***
## Infant_D      9.971e-02  3.918e-02   2.545 0.011806 *
## H_B          -9.209e-03  3.369e-02  -0.273 0.784901
## Under_D      -8.530e-02  3.099e-02  -2.752 0.006554 **
## Polio         5.024e-02  1.882e-02   2.670 0.008305 **
## Dipht         6.345e-02  3.875e-02   1.637 0.103391
## GDP          1.201e-04  3.229e-05   3.720 0.000269 ***
## Popl         2.538e-08  1.457e-08   1.743 0.083161 .
## Income       1.204e-02  3.483e-02   0.346 0.730039
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 4.334 on 172 degrees of freedom
## Multiple R-squared:  0.7232, Adjusted R-squared:  0.7087
## F-statistic: 49.94 on 9 and 172 DF,  p-value: < 2.2e-16
```

W drugim modelu największy poziom p-value miała kolumna “H_B”. W trzecim modelu już się nie pojawiła

```
Model3 <-
lm(Life~Adult_M+Infant_D+Under_D+Polio+Dipht+GDP+Popl+Income,data=Dane)
summary(Model3)
```

```
##
## Call:
## lm(formula = Life ~ Adult_M + Infant_D + Under_D + Polio + Dipht +
##      GDP + Popl + Income, data = Dane)
##
## Residuals:
##      Min       1Q   Median       3Q      Max
## -16.4264  -2.4996   0.3435   2.3178  11.8929
##
## Coefficients:
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept)  6.933e+01  1.747e+00  39.684 < 2e-16 ***
## Adult_M      -4.735e-02  3.899e-03 -12.143 < 2e-16 ***
## Infant_D      9.943e-02  3.906e-02   2.546 0.011780 *
## Under_D     -8.510e-02  3.090e-02  -2.754 0.006521 **
## Polio         5.018e-02  1.876e-02   2.674 0.008208 **
## Dipht         5.437e-02  1.988e-02   2.735 0.006881 **
## GDP          1.211e-04  3.200e-05   3.785 0.000211 ***
## Popl         2.531e-08  1.452e-08   1.743 0.083134 .
## Income       1.203e-02  3.474e-02   0.346 0.729621
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 4.322 on 173 degrees of freedom
## Multiple R-squared:  0.7231, Adjusted R-squared:  0.7103
## F-statistic: 56.47 on 8 and 173 DF,  p-value: < 2.2e-16
```

W trzecim modelu największy poziom p-value miała kolumna "Income". W czwartym modelu już się nie pojawiła.

```
Model4 <- lm(Life~Adult_M+Infant_D+Under_D+Polio+Dipht+GDP+Popl,data=Dane)
summary(Model4)
```

```
##
## Call:
## lm(formula = Life ~ Adult_M + Infant_D + Under_D + Polio + Dipht +
##      GDP + Popl, data = Dane)
##
## Residuals:
##      Min       1Q   Median       3Q      Max
## -16.4750  -2.5123   0.3676   2.3051  11.8873
##
## Coefficients:
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept)  6.935e+01  1.742e+00  39.819 < 2e-16 ***
## Adult_M      -4.730e-02  3.887e-03 -12.169 < 2e-16 ***
## Infant_D      9.561e-02  3.737e-02   2.558 0.011365 *
## Under_D     -8.206e-02  2.955e-02  -2.777 0.006095 **
## Polio         5.021e-02  1.872e-02   2.683 0.008003 **
## Dipht         5.425e-02  1.982e-02   2.737 0.006843 **
## GDP          1.211e-04  3.192e-05   3.795 0.000203 ***
```

```
## Popl          2.472e-08  1.439e-08   1.718 0.087513 .
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 4.312 on 174 degrees of freedom
## Multiple R-squared:  0.7229, Adjusted R-squared:  0.7118
## F-statistic: 64.85 on 7 and 174 DF,  p-value: < 2.2e-16
```

W czwartym modelu największy poziom p-value miała kolumna "Popl". W piątym modelu już się nie pojawiła.

```
Model5 <- lm(Life~Adult_M+Infant_D+Under_D+Polio+Dipht+GDP,data=Dane)
summary(Model5)
```

```
##
## Call:
## lm(formula = Life ~ Adult_M + Infant_D + Under_D + Polio + Dipht +
##      GDP, data = Dane)
##
## Residuals:
##      Min       1Q   Median       3Q      Max
## -16.951  -2.437   0.477   2.551  11.735
##
## Coefficients:
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept)  6.980e+01  1.731e+00  40.319  < 2e-16 ***
## Adult_M      -4.821e-02  3.872e-03 -12.451  < 2e-16 ***
## Infant_D      7.326e-02  3.523e-02  2.080   0.03901 *
## Under_D      -6.291e-02  2.753e-02  -2.286   0.02347 *
## Polio         4.199e-02  1.819e-02   2.308   0.02218 *
## Dipht         5.995e-02  1.965e-02   3.051   0.00264 **
## GDP          1.264e-04  3.194e-05   3.957   0.00011 ***
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 4.336 on 175 degrees of freedom
## Multiple R-squared:  0.7182, Adjusted R-squared:  0.7086
## F-statistic: 74.34 on 6 and 175 DF,  p-value: < 2.2e-16
```

W piątym modelu po usunięciu kolumny "Popl", nastąpił duży wzrost wartości p-value dla kolumny "Under_D" oraz "Polio". Jest efekt niepożądany dla mojego modelu, dlatego wybranym modelem zostaje model czwarty. Pomimo wartości p-value dla kolumny "Popl" w okolicy 0.08. Również poziom R-squared wynosi 0.7229, możemy interpretować to jako dobry model, choć na granicy złego (zmiennosc oczekiwanej długości życia jest wyjaśniony w 72% przez model). Dodatkowo Adjusted Rsquared jest na poziomie 0.7118, jest to najlepszy wynik ze wszystkich pięciu policzonych.

```
Model <- lm(Life~Adult_M+Infant_D+Under_D+Polio+Dipht+GDP+Popl,data=Dane)
summary(Model)
```

```
##
## Call:
## lm(formula = Life ~ Adult_M + Infant_D + Under_D + Polio + Dipht +
##      GDP + Popl, data = Dane)
##
## Residuals:
##      Min       1Q   Median       3Q      Max
## -16.4750  -2.5123   0.3676   2.3051  11.8873
##
## Coefficients:
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept)  6.935e+01  1.742e+00  39.819  < 2e-16 ***
## Adult_M      -4.730e-02  3.887e-03 -12.169  < 2e-16 ***
## Infant_D      9.561e-02  3.737e-02   2.558  0.011365 *
## Under_D     -8.206e-02  2.955e-02  -2.777  0.006095 **
## Polio         5.021e-02  1.872e-02   2.683  0.008003 **
## Dipht         5.425e-02  1.982e-02   2.737  0.006843 **
## GDP          1.211e-04  3.192e-05   3.795  0.000203 ***
## Popl         2.472e-08  1.439e-08   1.718  0.087513 .
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 4.312 on 174 degrees of freedom
## Multiple R-squared:  0.7229, Adjusted R-squared:  0.7118
## F-statistic: 64.85 on 7 and 174 DF,  p-value: < 2.2e-16
```

W celu potwierdzenia wybrania dobrego modelu, użyłem funkcji “step” za równo direction “backward” jak i “both”. Obie funkcje dały mi wynik identyczny dla mojego. Kod tworzy nowy model regresji liniowej “Model_nowy_backward” przy użyciu procedury backward selection. Procedura ta polega na usuwaniu najmniej istotnych zmiennych objaśniających, aż pozostaną tylko te, które są istotne statystycznie. Na początku tworzony jest pełny model regresji liniowej. Następnie jest on przekształcany za pomocą funkcji “step” z argumentem “direction = ‘backward’”. W końcowym kroku wyświetlane jest podsumowanie modelu “Model_nowy_backward”, a następnie “Model_nowy” jest ustawiany na “Model_nowy_backward” i wyświetlany jest ponownie podsumowanie modelu.

```
Model_backward<-
step(lm(Life~Adult_M+Infant_D+H_B+Measles+Under_D+Polio+Dipht+GDP+Popl+Income
,data=Dane),direction="backward")

## Start:  AIC=545.5
## Life ~ Adult_M + Infant_D + H_B + Measles + Under_D + Polio +
##      Dipht + GDP + Popl + Income
##
##              Df Sum of Sq    RSS    AIC
## - Measles     1      0.48 3230.9 543.53
## - H_B          1      1.42 3231.9 543.58
## - Income       1      1.91 3232.3 543.61
## <none>         0      3230.4 545.50
## - Dipht        1     50.26 3280.7 546.31
```

```

## - Popl      1      56.66 3287.1 546.66
## - Infant_D  1      80.32 3310.8 547.97
## - Under_D   1     109.87 3340.3 549.59
## - Polio     1     133.91 3364.3 550.89
## - GDP       1     260.29 3490.7 557.60
## - Adult_M   1    2683.87 5914.3 653.56
##
## Step: AIC=543.53
## Life ~ Adult_M + Infant_D + H_B + Under_D + Polio + Dipht + GDP +
##       Popl + Income
##
##           Df Sum of Sq    RSS    AIC
## - H_B      1      1.40 3232.3 541.60
## - Income    1      2.24 3233.2 541.65
## <none>                        3230.9 543.53
## - Dipht     1     50.36 3281.3 544.34
## - Popl      1     57.05 3288.0 544.71
## - Infant_D  1    121.67 3352.6 548.25
## - Polio     1    133.94 3364.9 548.92
## - Under_D   1    142.29 3373.2 549.37
## - GDP       1    259.99 3490.9 555.61
## - Adult_M   1   2690.72 5921.6 651.79
##
## Step: AIC=541.6
## Life ~ Adult_M + Infant_D + Under_D + Polio + Dipht + GDP + Popl +
##       Income
##
##           Df Sum of Sq    RSS    AIC
## - Income    1      2.24 3234.6 539.73
## <none>                        3232.3 541.60
## - Popl      1     56.75 3289.1 542.77
## - Infant_D  1    121.08 3353.4 546.30
## - Polio     1    133.62 3365.9 546.98
## - Dipht     1    139.79 3372.1 547.31
## - Under_D   1    141.69 3374.0 547.41
## - GDP       1    267.74 3500.1 554.09
## - Adult_M   1   2755.08 5987.4 651.80
##
## Step: AIC=539.73
## Life ~ Adult_M + Infant_D + Under_D + Polio + Dipht + GDP + Popl
##
##           Df Sum of Sq    RSS    AIC
## <none>                        3234.6 539.73
## - Popl      1     54.89 3289.5 540.79
## - Infant_D  1    121.68 3356.2 544.45
## - Polio     1    133.81 3368.4 545.11
## - Dipht     1    139.26 3373.8 545.40
## - Under_D   1    143.32 3377.9 545.62
## - GDP       1    267.75 3502.3 552.21
## - Adult_M   1   2752.98 5987.5 649.80

```

```
summary(Model_backward)
```

```
##
```

```
## Call:
```

```
## lm(formula = Life ~ Adult_M + Infant_D + Under_D + Polio + Dipht +  
##      GDP + Popl, data = Dane)
```

```
##
```

```
## Residuals:
```

```
##      Min      1Q   Median      3Q      Max  
## -16.4750 -2.5123   0.3676   2.3051  11.8873
```

```
##
```

```
## Coefficients:
```

```
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)  
## (Intercept)  6.935e+01  1.742e+00  39.819  < 2e-16 ***  
## Adult_M      -4.730e-02  3.887e-03 -12.169  < 2e-16 ***  
## Infant_D      9.561e-02  3.737e-02   2.558  0.011365 *  
## Under_D      -8.206e-02  2.955e-02  -2.777  0.006095 **  
## Polio         5.021e-02  1.872e-02   2.683  0.008003 **  
## Dipht         5.425e-02  1.982e-02   2.737  0.006843 **  
## GDP           1.211e-04  3.192e-05   3.795  0.000203 ***  
## Popl          2.472e-08  1.439e-08   1.718  0.087513 .
```

```
## ---
```

```
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
```

```
##
```

```
## Residual standard error: 4.312 on 174 degrees of freedom
```

```
## Multiple R-squared:  0.7229, Adjusted R-squared:  0.7118
```

```
## F-statistic: 64.85 on 7 and 174 DF,  p-value: < 2.2e-16
```

```
Model_both<-
```

```
step(lm(Life~Adult_M+Infant_D+H_B+Measles+Under_D+Polio+Dipht+GDP+Popl+Income  
,data=Dane),direction="both")
```

```
## Start:  AIC=545.5
```

```
## Life ~ Adult_M + Infant_D + H_B + Measles + Under_D + Polio +  
##      Dipht + GDP + Popl + Income
```

```
##
```

```
##              Df Sum of Sq    RSS    AIC  
## - Measles     1      0.48 3230.9 543.53  
## - H_B         1      1.42 3231.9 543.58  
## - Income      1      1.91 3232.3 543.61  
## <none>                 3230.4 545.50  
## - Dipht       1     50.26 3280.7 546.31  
## - Popl        1     56.66 3287.1 546.66  
## - Infant_D    1     80.32 3310.8 547.97  
## - Under_D     1    109.87 3340.3 549.59  
## - Polio       1    133.91 3364.3 550.89  
## - GDP         1    260.29 3490.7 557.60  
## - Adult_M     1   2683.87 5914.3 653.56
```

```
##
```

```
## Step:  AIC=543.53
```

```
## Life ~ Adult_M + Infant_D + H_B + Under_D + Polio + Dipht + GDP +
```

```

##      Popl + Income
##
##           Df Sum of Sq    RSS    AIC
## - H_B      1      1.40 3232.3 541.60
## - Income    1      2.24 3233.2 541.65
## <none>                3230.9 543.53
## - Dipht     1     50.36 3281.3 544.34
## - Popl      1     57.05 3288.0 544.71
## + Measles   1      0.48 3230.4 545.50
## - Infant_D  1    121.67 3352.6 548.25
## - Polio     1    133.94 3364.9 548.92
## - Under_D   1    142.29 3373.2 549.37
## - GDP       1    259.99 3490.9 555.61
## - Adult_M   1   2690.72 5921.6 651.79
##
## Step:  AIC=541.6
## Life ~ Adult_M + Infant_D + Under_D + Polio + Dipht + GDP + Popl +
##      Income
##
##           Df Sum of Sq    RSS    AIC
## - Income    1      2.24 3234.6 539.73
## <none>                3232.3 541.60
## - Popl      1     56.75 3289.1 542.77
## + H_B       1      1.40 3230.9 543.53
## + Measles   1      0.46 3231.9 543.58
## - Infant_D  1    121.08 3353.4 546.30
## - Polio     1    133.62 3365.9 546.98
## - Dipht     1    139.79 3372.1 547.31
## - Under_D   1    141.69 3374.0 547.41
## - GDP       1    267.74 3500.1 554.09
## - Adult_M   1   2755.08 5987.4 651.80
##
## Step:  AIC=539.73
## Life ~ Adult_M + Infant_D + Under_D + Polio + Dipht + GDP + Popl
##
##           Df Sum of Sq    RSS    AIC
## <none>                3234.6 539.73
## - Popl      1     54.89 3289.5 540.79
## + Income    1      2.24 3232.3 541.60
## + H_B       1      1.40 3233.2 541.65
## + Measles   1      0.80 3233.8 541.69
## - Infant_D  1    121.68 3356.2 544.45
## - Polio     1    133.81 3368.4 545.11
## - Dipht     1    139.26 3373.8 545.40
## - Under_D   1    143.32 3377.9 545.62
## - GDP       1    267.75 3502.3 552.21
## - Adult_M   1   2752.98 5987.5 649.80

summary(Model_both)

```



```
##
## Call:
## lm(formula = Life ~ Adult_M + Infant_D + Under_D + Polio + Dipht +
##      GDP + Popl, data = Dane)
##
## Residuals:
##      Min       1Q   Median       3Q      Max
## -16.4750  -2.5123   0.3676   2.3051  11.8873
##
## Coefficients:
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept)  6.935e+01  1.742e+00  39.819  < 2e-16 ***
## Adult_M      -4.730e-02  3.887e-03 -12.169  < 2e-16 ***
## Infant_D       9.561e-02  3.737e-02   2.558  0.011365 *
## Under_D      -8.206e-02  2.955e-02  -2.777  0.006095 **
## Polio         5.021e-02  1.872e-02   2.683  0.008003 **
## Dipht         5.425e-02  1.982e-02   2.737  0.006843 **
## GDP          1.211e-04  3.192e-05   3.795  0.000203 ***
## Popl         2.472e-08  1.439e-08   1.718  0.087513 .
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 4.312 on 174 degrees of freedom
## Multiple R-squared:  0.7229, Adjusted R-squared:  0.7118
## F-statistic: 64.85 on 7 and 174 DF,  p-value: < 2.2e-16
```

Kodu przedstawia analizę reszt statystycznych (residuals) na podstawie oszacowania opartego na estymatorach. * "RS <- rstudent(Model)" - definiuje nową zmienną "RS" jako wartości R-student reszt modelu. * "plot(RS, ylab="R-Student residual", main="R-Student residual")" - tworzy wykres R-Student reszt. * "RS[abs(RS)==max(abs(RS))]" - znajduje największą wartość absolutną w zmiennej "RS". * "dim(Dane)" - zwraca wymiary macierzy "Dane". * "dim(Dane)[1]" - zwraca liczbę wierszy macierzy "Dane". * "0.05/dim(Dane)[1]^2" - oblicza prawdopodobieństwo dwustronnego testu. "dim(Dane)[1]-4-1" - oblicza stopień swobody. * "qt(0.05/(dim(Dane)[1]^2),(dim(Dane)[1]-4-1))" - oblicza kwantyl dla dwustronnego testu. "(-abs(RS[abs(RS)==max(abs(RS))])<qt(0.05/(dim(Dane)[1]^2),(dim(Dane)[1]-4-1)))" - sprawdza, czy największa wartość absolutna w "RS" jest mniejsza niż kwantyl dwustronnego testu.

Wynik jest "TRUE", czyli największa wartość absolutna w "RS" jest mniejsza niż kwantyl dwustronnego testu.

```
(RS <- rstudent(Model))

##           1           2           3           4           5
## 1.023334203 0.262412754 -1.013383482 -0.903483486 -0.913156781 -
## 0.015213520
##           7           8           9          10          11
## 12
```

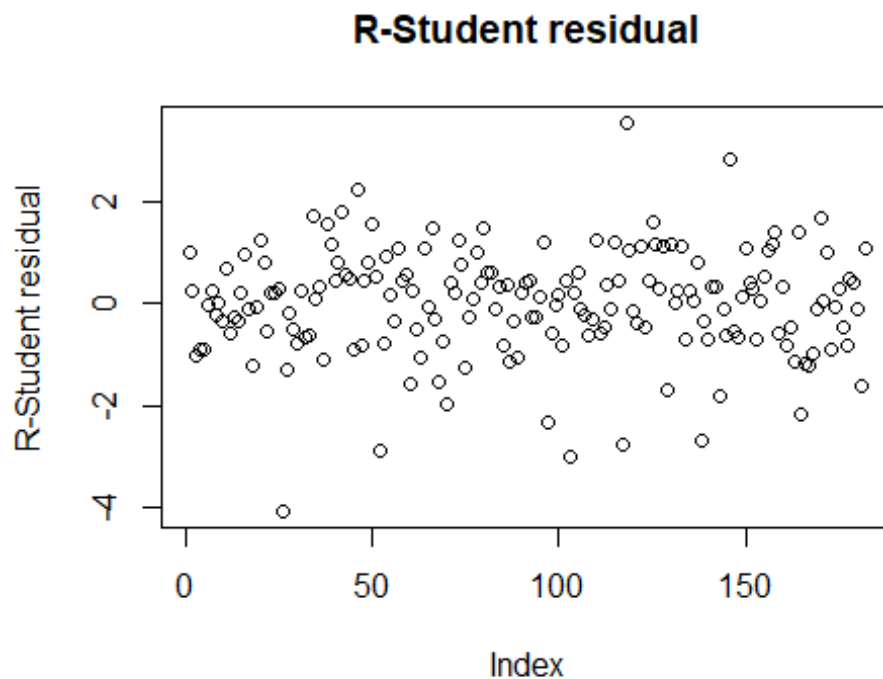
```
## 0.242952203 -0.229492019 0.001261876 -0.332966301 0.671634892 -  
0.561060502  
## 13 14 15 16 17  
18  
## -0.270781679 -0.339882040 0.214714241 0.976191332 -0.113823635 -  
1.230626553  
## 19 20 21 22 23  
24  
## -0.046351605 1.231480550 0.793732960 -0.547296389 0.221400169  
0.229791685  
## 25 26 27 28 29  
30  
## 0.273818513 -4.061306753 -1.275146284 -0.173241386 -0.491721295 -  
0.785892147  
## 31 32 33 34 35  
36  
## 0.241631341 -0.651209707 -0.638224944 1.730399228 0.076582343  
0.344153583  
## 37 38 39 40 41  
42  
## -1.100803597 1.564525379 1.159958707 0.445940067 0.799042649  
1.809026896  
## 43 44 45 46 47  
48  
## 0.580420746 0.501151287 -0.914841163 2.242821108 -0.813938531  
0.449812365  
## 49 50 51 52 53  
54  
## 0.817504905 1.547108690 0.541282555 -2.883727628 -0.773276590  
0.918851445  
## 55 56 57 58 59  
60  
## 0.173950471 -0.353599366 1.064451492 0.466158405 0.552824600 -  
1.578945019  
## 61 62 63 64 65  
66  
## 0.234763297 -0.480943724 -1.050109286 1.096449459 -0.079188624  
1.467786615  
## 67 68 69 70 71  
72  
## -0.295376009 -1.528178983 -0.744291906 -1.950954126 0.420017839  
0.214408844  
## 73 74 75 76 77  
78  
## 1.254123467 0.773044602 -1.270032847 -0.243978236 0.096259248  
0.986343745  
## 79 80 81 82 83  
84  
## 0.408143258 1.477295155 0.596832705 0.626567232 -0.100794361  
0.315345557
```

##	85	86	87	88	89
90					
##	-0.824873415	0.367743613	-1.134733535	-0.339728572	-1.053871009
0.199180650					
##	91	92	93	94	95
96					
##	0.410473037	0.452682429	-0.271775293	-0.250182884	0.142002855
1.203761565					
##	97	98	99	100	101
102					
##	-2.325931428	-0.575460598	-0.044116138	0.156755345	-0.836429828
0.438391304					
##	103	104	105	106	107
108					
##	-2.990215824	0.196806713	0.607760674	-0.106705083	-0.223317263
-0.605692702					
##	109	110	111	112	113
114					
##	-0.306043882	1.227272336	-0.589963621	-0.469085169	0.384342768
-0.114487775					
##	115	116	117	118	119
120					
##	1.184321370	0.455125603	-2.777418278	3.543884752	1.026745667
-0.154999832					
##	121	122	123	124	125
126					
##	-0.396854086	1.109353454	-0.462503565	0.437154698	1.607319731
1.155742908					
##	127	128	129	130	131
132					
##	0.293728314	1.138540223	-1.683538561	1.148938315	0.031105432
0.241567069					
##	133	134	135	136	137
138					
##	1.131679473	-0.682442145	0.266168378	0.035215507	0.796320550
-2.669991967					
##	139	140	141	142	143
144					
##	-0.337072015	-0.679764799	0.320581874	0.342732468	-1.811657272
-0.098739108					
##	145	146	147	148	149
150					
##	-0.624008836	2.830762674	-0.539010518	-0.642895473	0.151362342
1.085328421					
##	151	152	153	154	155
156					
##	0.398716556	0.285371202	-0.694530663	0.047931289	0.544787550
1.027560398					
##	157	158	159	160	161
162					

```
## 1.153994165 1.386293181 -0.568225813 0.339170801 -0.826027842 -
0.446803060
##          163          164          165          166          167
168
## -1.115845717 1.415353364 -2.149828953 -1.180955476 -1.222909747 -
0.967192297
##          169          170          171          172          173
174
## -0.095609992 1.684867748 0.055532210 0.988162446 -0.880918068 -
0.050072552
##          175          176          177          178          179
180
## 0.289617284 -0.441532692 -0.828668802 0.501050943 0.425020876 -
0.123891612
##          181          182
## -1.592907350 1.067742383
```

Przedstawienie na wykresie

```
plot(RS,ylab="R-Student residual",main="R-Student residual")
```


Uzyskanie wartości odstających.

```
RS[abs(RS)==max(abs(RS))]
```

```
##          26
## -4.061307
```

```

dim(Dane)
## [1] 182 11
dim(Dane)[1]
## [1] 182
0.05/dim(Dane)[1]*2
## [1] 0.0005494505
dim(Dane)[1]-4-1
## [1] 177
qt(0.05/(dim(Dane)[1]*2),(dim(Dane)[1]-4-1))
## [1] -3.712521
(-abs(RS[abs(RS)==max(abs(RS))])<qt(0.05/(dim(Dane)[1]*2),(dim(Dane)[1]-4-1)))
## 26
## TRUE

```

Dzięki odległości cooka, mogę usunąć wartości odstające i stworzyć nowy model o nazwie "Model_no_outliers". Kod wykorzystuje funkcję `cooks.distance` do obliczenia odległości Cooka dla każdego punktu danych. Odległość Cooka jest miarą, jak bardzo punkt danych wpływa na wynik modelu regresji liniowej. Wartość odległości Cooka jest wyznaczana jako iloczyn między zmienną zależną (Life) i skorygowaną estymatą modelu bez tego punktu danych. Wartości odległości Cooka powyżej 1 są uważane za "outliers", tj. punkty danych, które mają nieproporcjonalnie duży wpływ na wynik modelu. Następnie wykonywane jest wykreślenie wartości odległości Cooka, a następnie tworze nowy model regresji liniowej bez punktów danych, które są outliers. W rezultacie, wynik końcowy jest wynikiem modelu regresji liniowej bez wartości odstających.

```

(cooks_dis <- cooks.distance(Model))
##           1           2           3           4           5
## 1.084358e-02 1.158679e-04 4.041842e-03 1.033076e-02 2.245975e-03
## 6.714757e-07
##           7           8           9          10          11
## 8.708425e-05 9.492557e-04 1.517303e-08 1.796033e-04 4.433065e-04
## 7.350522e-04
##          13          14          15          16          17
## 1.569365e-04 1.499690e-04 7.685861e-05 1.557227e-03 1.463874e-05
## 2.546840e-03
##          19          20          21          22          23

```

24
4.061338e-06 2.160770e-03 9.745246e-04 7.601425e-04 6.239910e-05
8.403537e-05
25 26 27 28 29
30
6.198951e-05 7.059110e-02 5.146900e-03 3.544015e-05 3.074601e-04
3.036962e-03
31 32 33 34 35
36
5.586022e-04 2.971755e-03 2.307590e-03 4.006873e-03 3.053602e-05
4.743459e-04
37 38 39 40 41
42
2.171488e-03 3.032421e-02 2.001798e-03 2.217774e-04 1.148955e-03
6.854474e-03
43 44 45 46 47
48
4.264796e-04 2.664669e-04 6.059988e-03 6.830475e-03 1.129106e-03
1.611891e-04
49 50 51 52 53
54
1.043956e-03 2.760880e-03 3.194454e-04 1.194298e-01 1.451466e-03
1.059199e-03
55 56 57 58 59
60
1.317752e-04 1.898576e-04 1.694939e-03 1.352787e-03 5.445132e-03
6.684669e-03
61 62 63 64 65
66
5.857327e-05 3.574510e-03 2.628266e-03 2.569498e-03 6.967644e-06
2.505006e-02
67 68 69 70 71
72
3.121076e-04 5.797469e-03 8.629252e-04 6.519839e-02 2.265100e-04
5.534666e-05
73 74 75 76 77
78
2.819776e-03 2.942617e-01 4.297374e-01 7.765277e-05 3.144929e-05
1.405190e-03
79 80 81 82 83
84
1.037284e-03 4.876417e-03 3.273077e-04 2.235635e-03 1.675840e-05
2.216640e-04
85 86 87 88 89
90
2.464354e-03 1.889457e-03 4.743857e-03 1.333189e-04 1.179606e-03
4.804916e-05
91 92 93 94 95
96
2.710941e-04 5.348596e-03 2.247925e-04 6.615451e-05 2.661073e-05

3.096057e-03
97 98 99 100 101
102
2.188943e-02 1.773639e-03 2.081422e-06 3.897792e-05 2.152629e-03
5.399223e-04
103 104 105 106 107
108
3.302102e-02 4.206278e-05 3.321832e-04 1.328257e-05 1.027624e-04
9.295949e-04
109 110 111 112 113
114
1.390226e-04 1.826201e-02 4.237468e-04 4.554140e-04 2.388011e-03
1.274920e-04
115 116 117 118 119
120
2.201075e-03 3.247714e-04 6.103057e-02 5.882092e+00 1.626442e-03
3.471825e-05
121 122 123 124 125
126
2.344821e-03 1.830146e-03 5.171257e-04 2.358737e-04 5.984783e-02
2.495201e-02
127 128 129 130 131
132
2.016877e-04 2.352226e-03 7.660300e-02 2.083046e-03 8.080530e-07
6.191294e-05
133 134 135 136 137
138
2.459306e-03 1.123319e-03 8.086594e-05 1.403479e-06 1.259203e-03
2.029298e-02
139 140 141 142 143
144
1.730489e-04 5.820324e-04 1.073002e-04 1.683776e-04 2.505885e-02
1.529818e-04
145 146 147 148 149
150
9.258432e-04 1.282444e-02 4.503165e-04 1.881848e-03 8.713101e-05
2.343858e-02
151 152 153 154 155
156
7.590964e-04 1.035859e-04 1.344452e-03 2.241222e-06 7.078227e-03
1.847264e-03
157 158 159 160 161
162
2.119699e-03 1.997196e-02 4.627543e-04 1.352773e-04 1.739250e-03
2.357439e-04
163 164 165 166 167
168
3.401139e-03 3.024241e-02 1.269319e-02 4.242884e-03 1.544484e-02
1.758608e-03
169 170 171 172 173

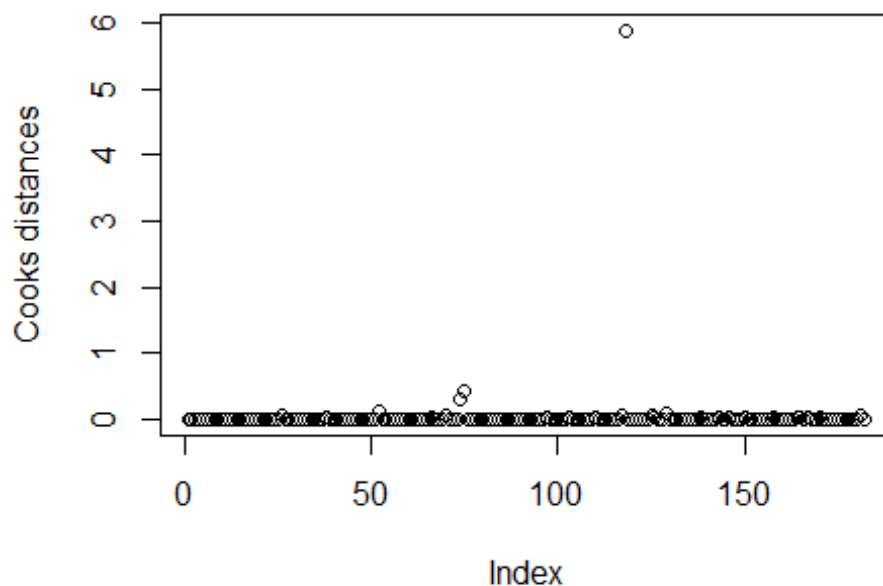
```

174
## 2.480695e-05 2.067676e-02 5.010622e-06 1.404717e-03 3.072742e-03
6.328392e-06
##          175          176          177          178          179
180
## 1.041605e-04 3.131750e-04 3.372494e-03 2.059599e-04 1.914949e-04
2.645504e-05
##          181          182
## 4.527136e-02 5.129188e-03

```

Tworzenie wykresu

```
plot(cooks_dis,ylab="Cooks distances")
```


“Model_no_outliers” ma lepsze wyniki niż Model.

```

Model_no_outliers <-
lm(Life~Adult_M+Infant_D+Under_D+Polio+Dipht+GDP+Popl,data=Dane,subset=(cooks
_dis<max(cooks_dis)))
summary(Model_no_outliers)

##
## Call:
## lm(formula = Life ~ Adult_M + Infant_D + Under_D + Polio + Dipht +
##     GDP + Popl, data = Dane, subset = (cooks_dis < max(cooks_dis)))
##
## Residuals:
##      Min       1Q   Median       3Q      Max

```



```
## -14.2143 -2.3349 0.1912 2.2708 11.9048
##
## Coefficients:
##             Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept)  7.042e+01  1.714e+00  41.099 < 2e-16 ***
## Adult_M      -4.508e-02  3.816e-03 -11.813 < 2e-16 ***
## Infant_D      2.787e-01  6.307e-02  4.418 1.75e-05 ***
## Under_D      -2.341e-01  5.158e-02 -4.539 1.05e-05 ***
## Polio         4.282e-02  1.824e-02  2.347 0.020060 *
## Dipht         5.017e-02  1.923e-02  2.609 0.009875 **
## GDP          1.194e-04  3.091e-05  3.863 0.000158 ***
## Popl         1.072e-08  1.448e-08  0.740 0.460100
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 4.175 on 173 degrees of freedom
## Multiple R-squared:  0.7349, Adjusted R-squared:  0.7242
## F-statistic: 68.51 on 7 and 173 DF,  p-value: < 2.2e-16
```

Kod tworzy wykres diagnostycznych reszt dla modelu statystycznego. *

"par(mfrow=c(2,1))" - ustawia parametr okna, aby rysować dwa wykresy na jednej stronie.

* "plot(Model\$res, ylab="Residuals", main="Index plot of residuals")" - tworzy wykres indexu reszt dla modelu "Model".

* "abline(h=0, col="red")" - dodaje linie na wykresie, reprezentującą wartość 0, w kolorze czerwonym.

* "plot(Model\$fit, Model\$res, xlab="Fitted", ylab="Residuals")" - tworzy wykres reszt, gdzie na osi x jest "Fitted", a na osi y jest "Residuals".

* "abline(h=0, col="red")" - dodaje linie na wykresie, reprezentującą wartość 0, w kolorze czerwonym.

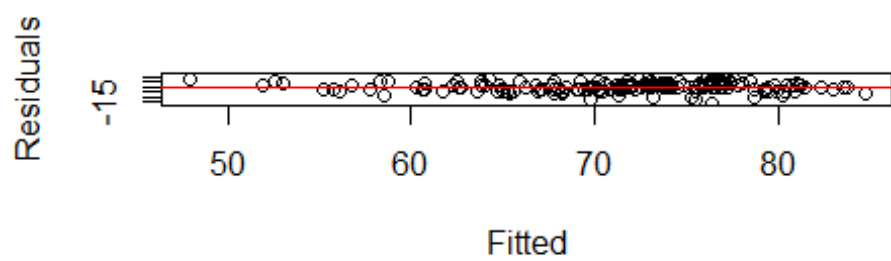
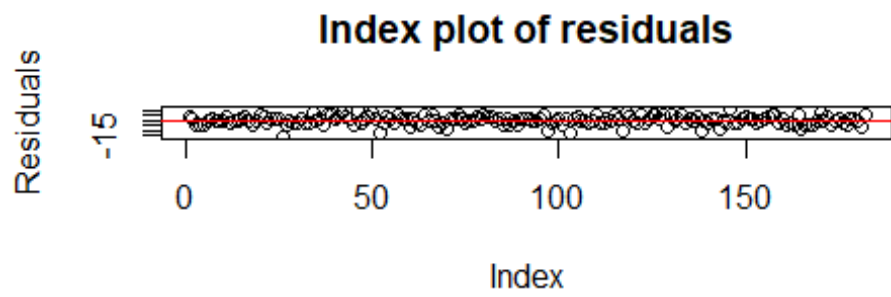
* "plot(Model_no_outliers\$res, ylab="Residuals", main="Index plot of residuals")" - tworzy wykres indexu reszt dla modelu "Model_no_outliers".

* "abline(h=0, col="red")" - dodaje linie na wykresie, reprezentującą wartość 0, w kolorze czerwonym.

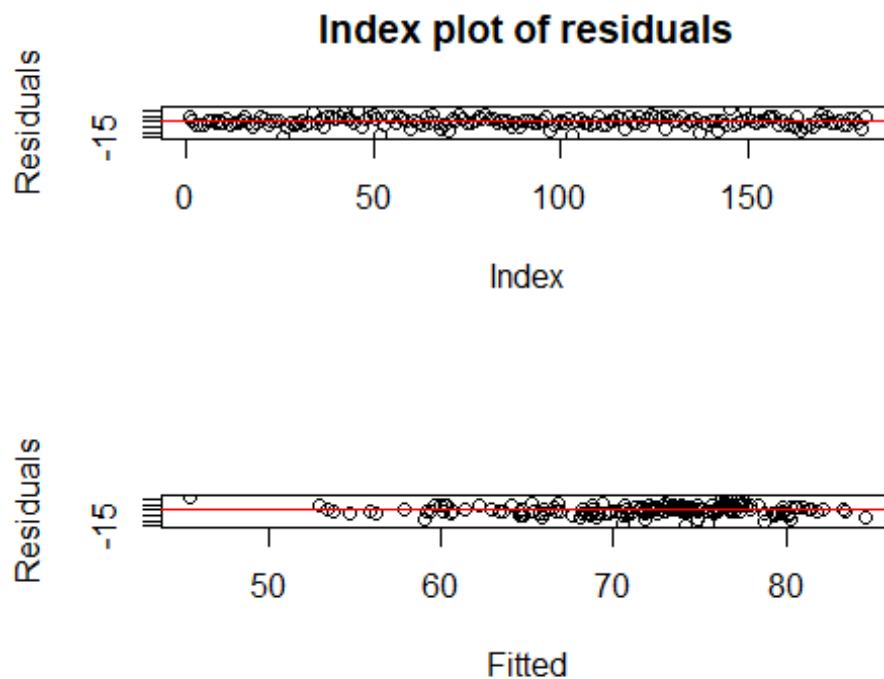
* "plot(Model_no_outliers\$fit, Model_no_outliers\$res, xlab="Fitted", ylab="Residuals")" - tworzy wykres skojarzony reszt, gdzie na osi x jest "Fitted", a na osi y jest "Residuals", dla modelu "Model_no_outliers".

* "abline(h=0, col="red")" - dodaje linie na wykresie, reprezentującą wartość 0, w kolorze czerwonym

```
par(mfrow=c(2,1))
plot(Model$res, ylab="Residuals", main="Index plot of residuals")
abline(h=0, col="red")
plot(Model$fit, Model$res, xlab="Fitted", ylab="Residuals")
abline(h=0, col="red")
```



```
par(mfrow=c(2,1))
plot(Model_no_outliers$res,ylab="Residuals",main="Index plot of residuals")
abline(h=0,col="red")
plot(Model_no_outliers$fit,Model_no_outliers$res,xlab="Fitted",ylab="Residuals")
abline(h=0,col="red")
```


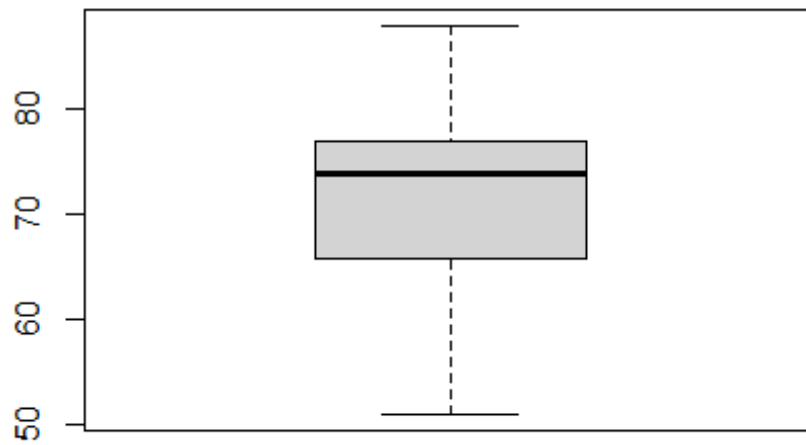
Test rozkładu normalnego zacząłem od graficznego przedstawienia wszystkich zmiennych w modelu. Za pomocą funkcji "boxplot" oraz "qqnorm". Kod przedstawia. *

"boxplot(Dane\$Life)" - rysuje wykres typu boxplot, który pokazuje statystyki centralne i rozrzut danych dla zmiennej "Life". * "qqnorm(Dane\$"Life")" - rysuje wykres typu Q-Q plot, który pokazuje, jak bardzo dane odpowiadają rozkładowi normalnemu. *

"qqline(Dane\$"Life")" - dodaje linię do wykresu typu Q-Q plot, która pokazuje, jak dane powinny odpowiadać rozkładowi normalnemu.

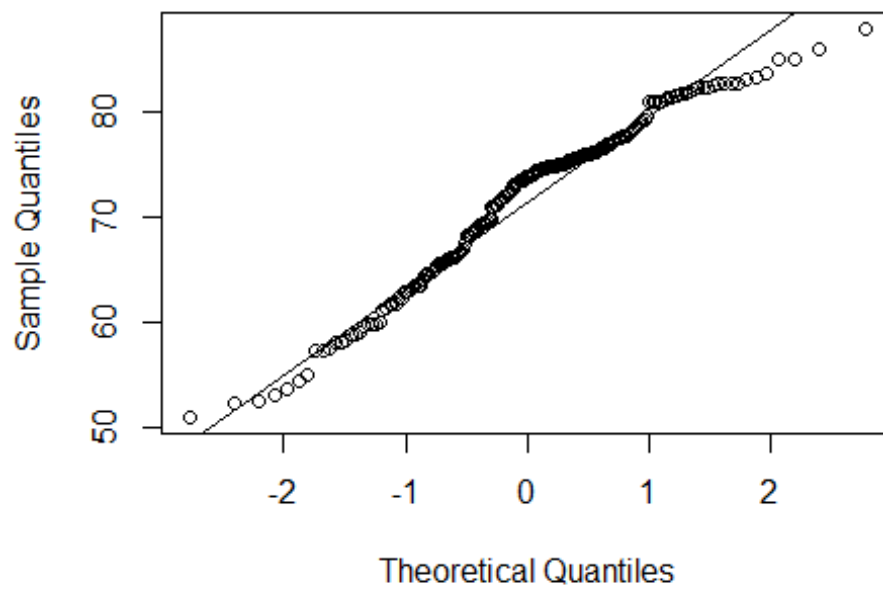
Jeśli dane są zgodne z rozkładem normalnym, to na wykresie typu Q-Q plot powinny być one rozłożone wokół linii. Jeśli nie są, oznacza to, że dane nie odpowiadają rozkładowi normalnemu. Wykres pudełkowy składa się z osi. Nad osią umieszczony jest prostokąt (pudełko), którego lewy bok jest wyznaczony przez pierwszy kwartył, zaś prawy bok przez trzeci kwartył. Szerokość pudełka odpowiada wartości rozstępu ćwiartkowego. Wewnątrz prostokąta znajduje się pionowa linia, określająca wartość mediany. W pierwszym przykładzie można zauważyć, że dane z kolumny "Life" całkiem dobrze wypadają na rozkładzie normalnym.

```
boxplot(Dane$Life)
```

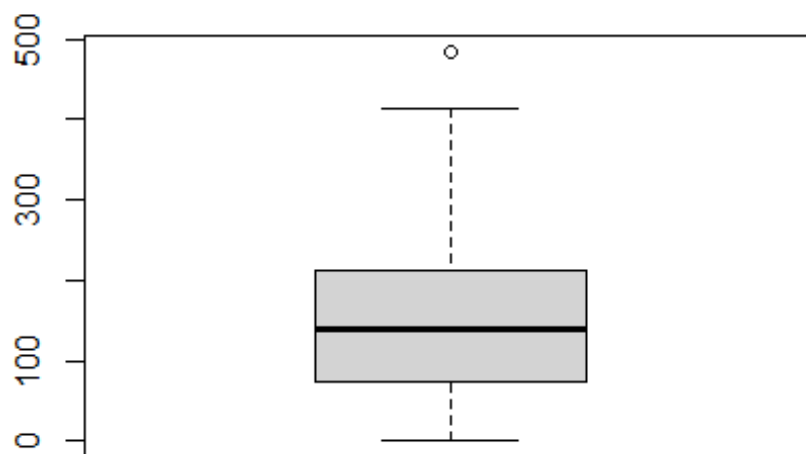


```
qqnorm(Dane$"Life" )  
qqline(Dane$"Life" )
```

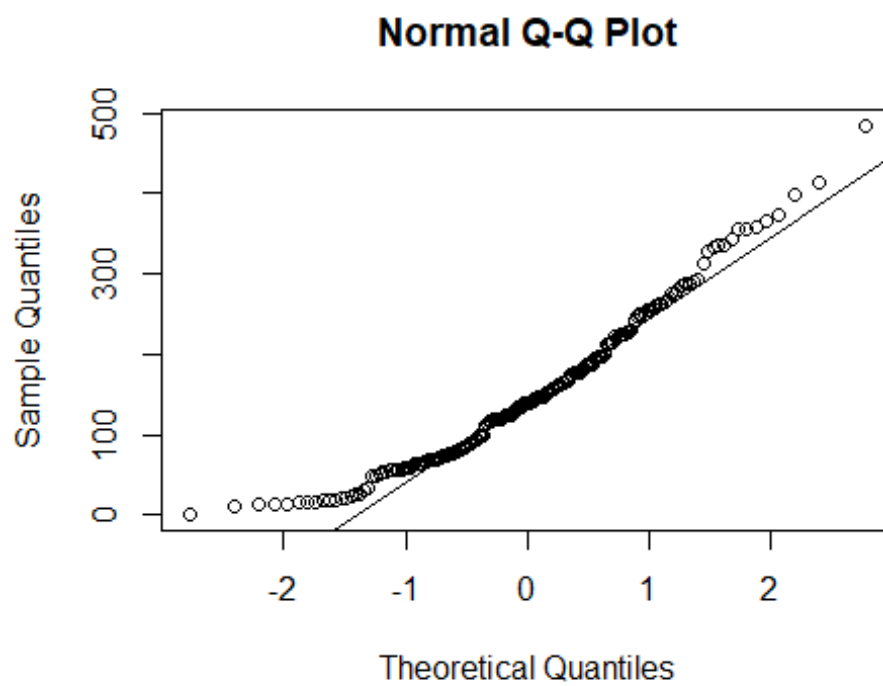
Normal Q-Q Plot

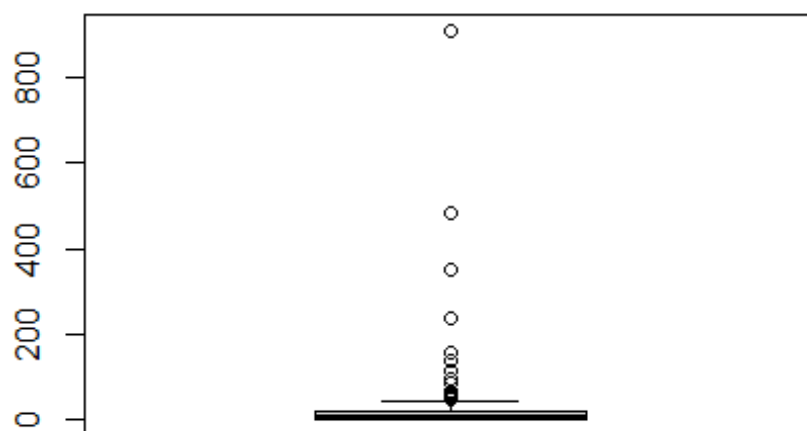
```
boxplot(Dane$Adult_M)
```



```
qqnorm(Dane$"Adult_M" )
qqline(Dane$"Adult_M" )
```

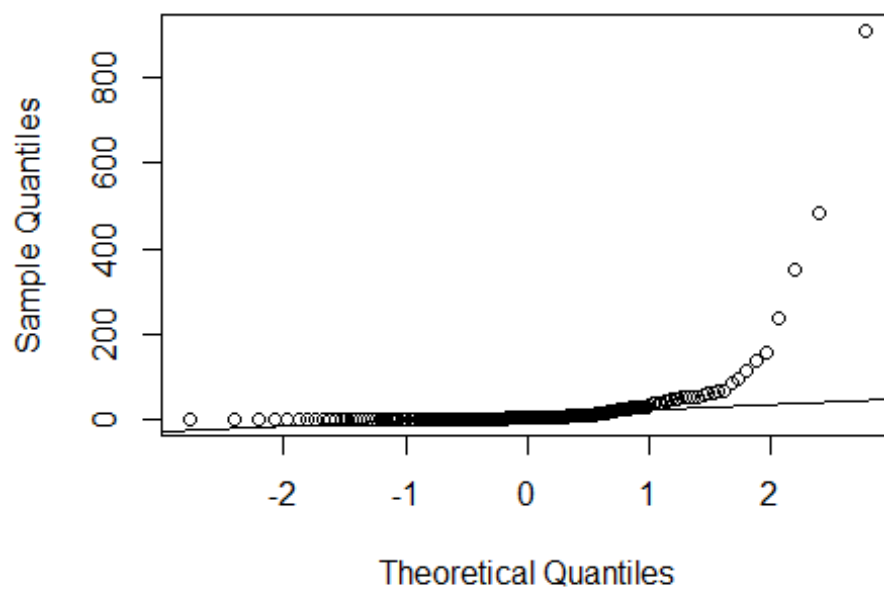


```
boxplot(Dane$Infant_D)
```

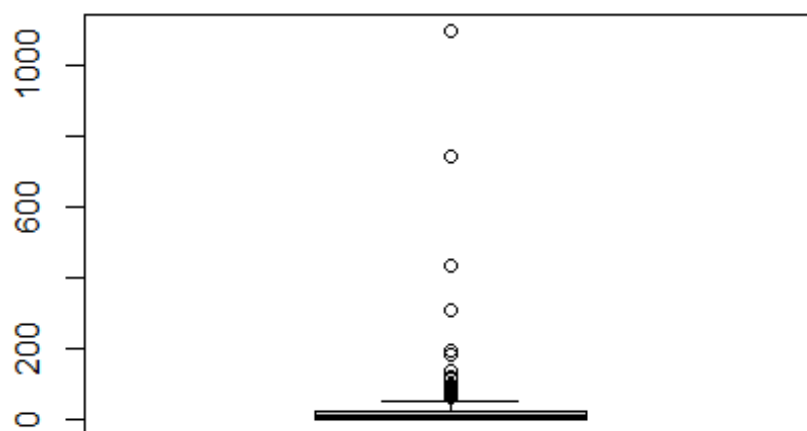


```
qqnorm(Dane$"Infant_D")
qqline(Dane$"Infant_D")
```

Normal Q-Q Plot

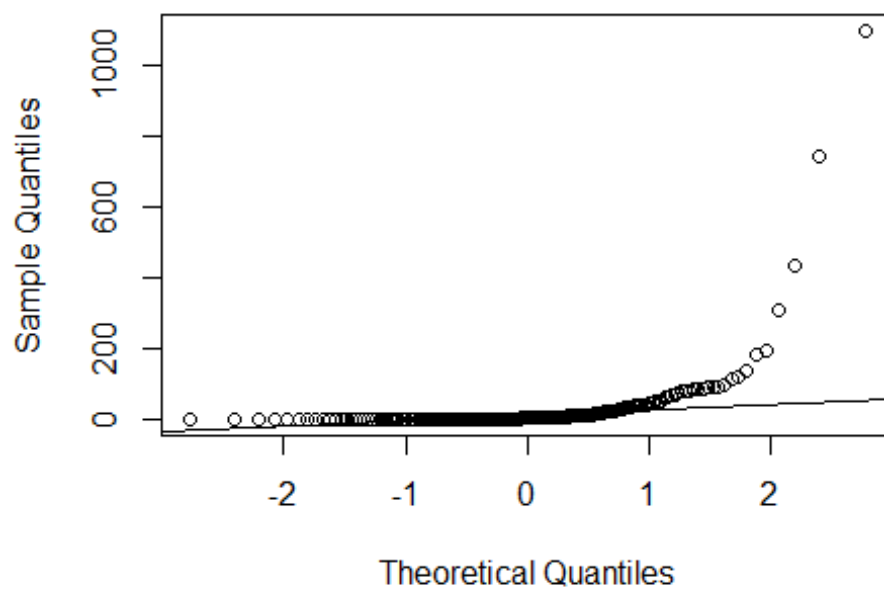


```
boxplot(Dane$Under_D)
```

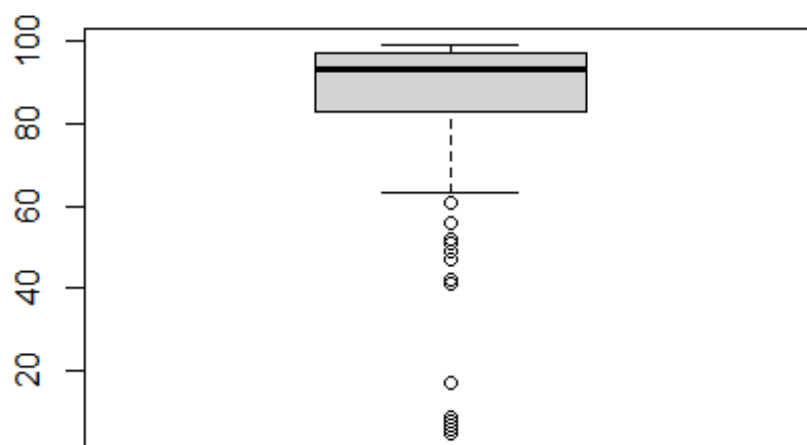


```
qqnorm(Dane$"Under_D")
qqline(Dane$"Under_D")
```

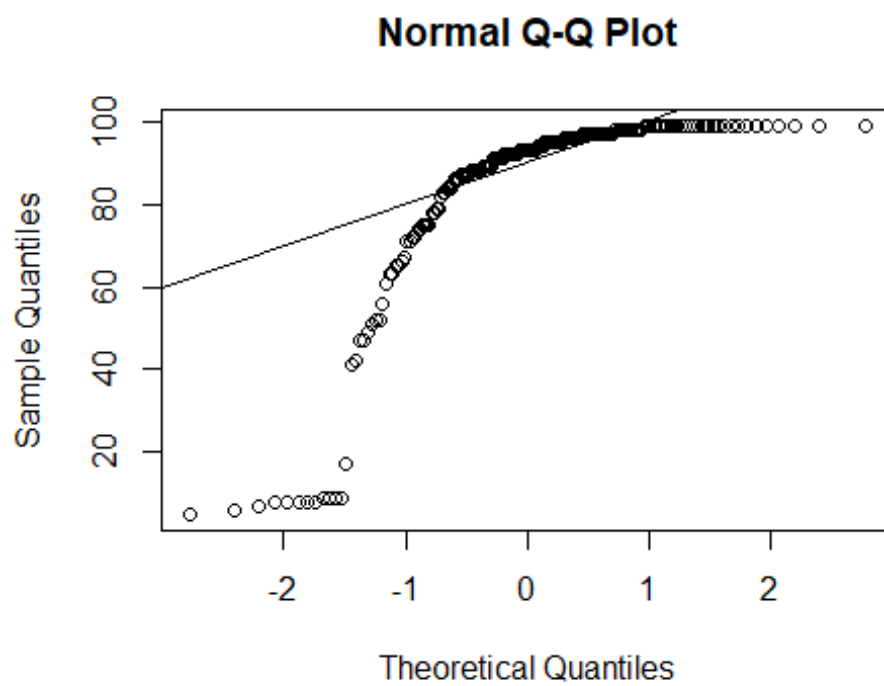
Normal Q-Q Plot


```
boxplot(Dane$Polio)
```

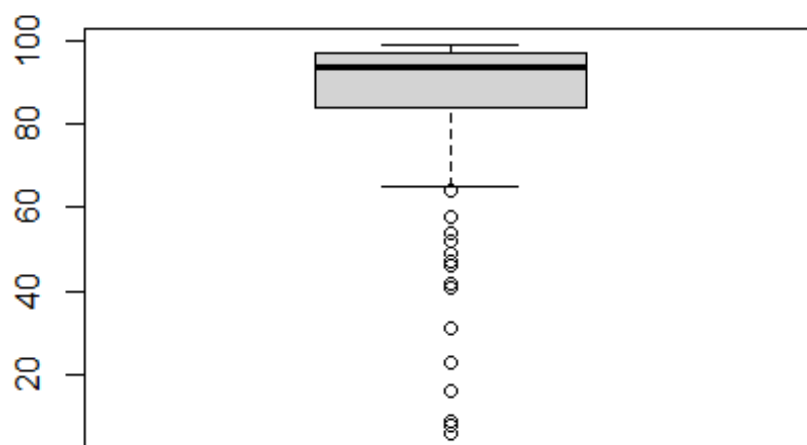


```
qqnorm(Dane$"Polio")
qqline(Dane$"Polio")
```

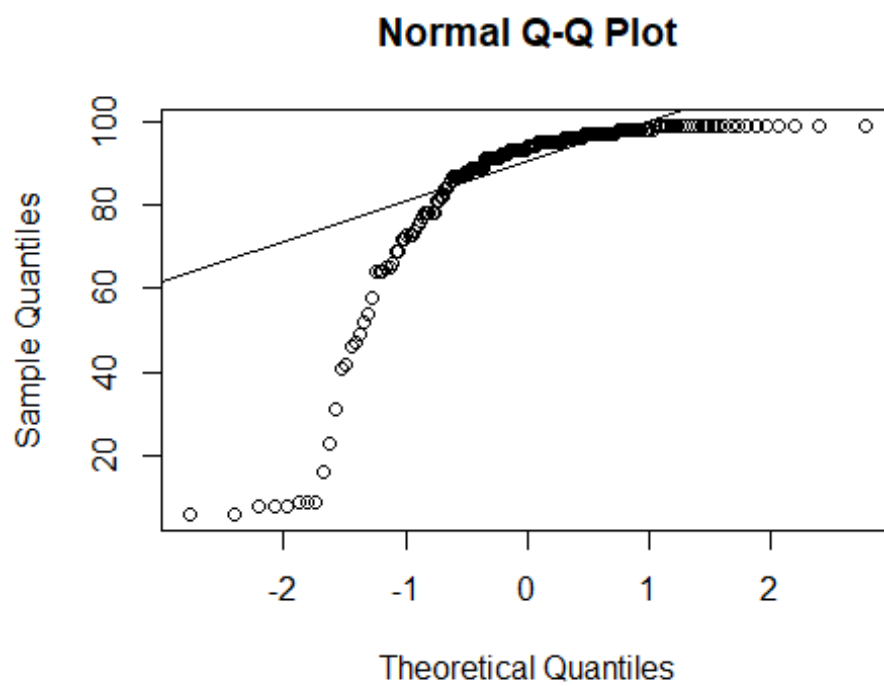


```
boxplot(Dane$Dipht)
```

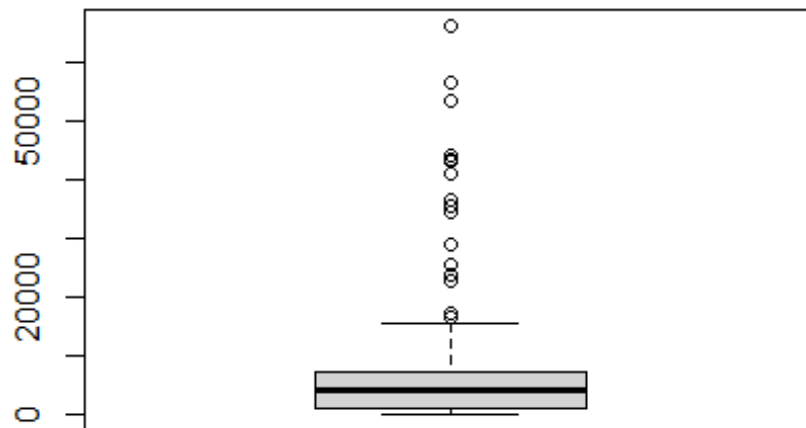


```
qqnorm(Dane$"Dipht")
qqline(Dane$"Dipht")
```

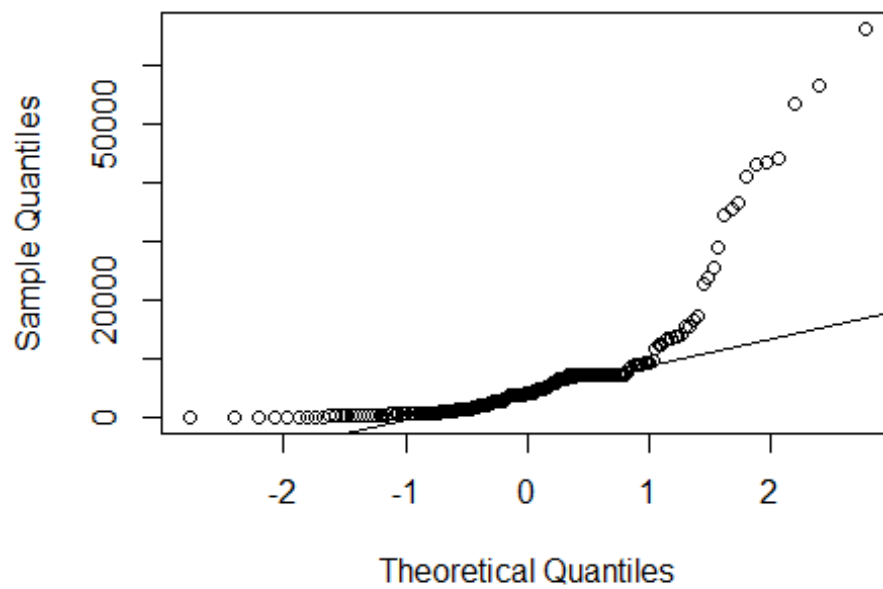


```
boxplot(Dane$GDP)
```

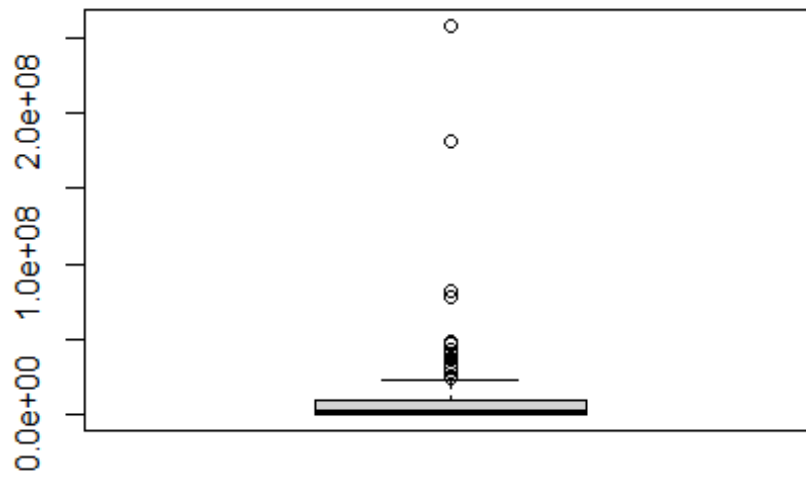


```
qqnorm(Dane$"GDP")
qqline(Dane$"GDP")
```

Normal Q-Q Plot

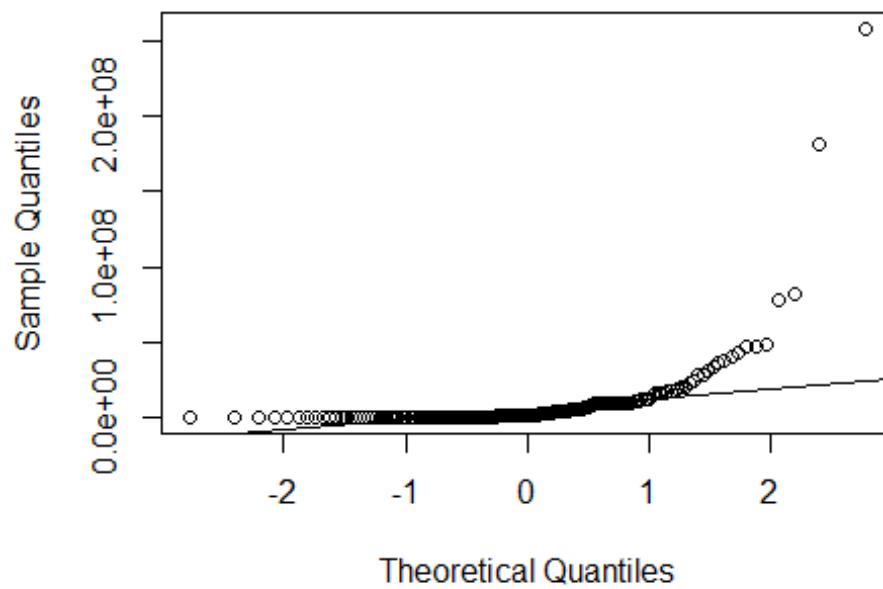


```
boxplot(Dane$Pop1)
```



```
qqnorm(Dane$"Pop1")
qqline(Dane$"Pop1")
```

Normal Q-Q Plot

Również przedstawiłem graficznie to samo za pomocą pakietu “ggpubr”, oraz funkcji “ggqqplot”. Wykres Q-Q jest rysowany między daną próbą a rozkładem normalnym. Wykreślana jest również 45- stopniowa linia odniesienia, aby ocenić, jak bliskie są wartości próbki rozkładowi normalnemu.

```
library("ggpubr")

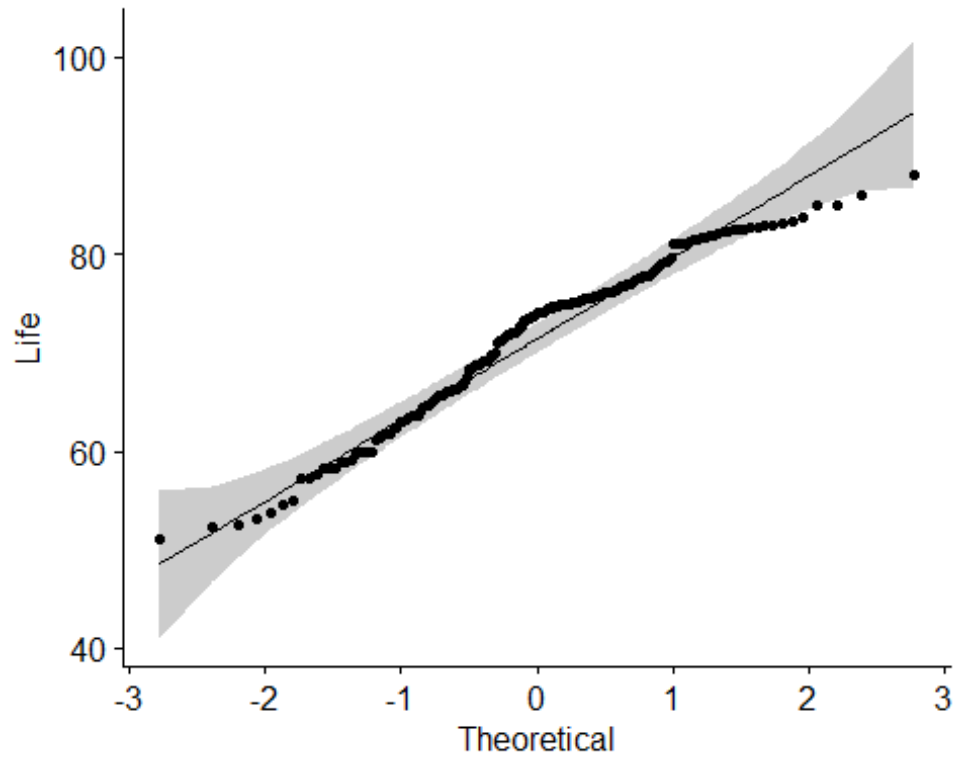
## Warning: pakiet 'ggpubr' został zbudowany w wersji R 4.2.2

## Ładowanie wymaganego pakietu: ggplot2

## Warning: pakiet 'ggplot2' został zbudowany w wersji R 4.2.2

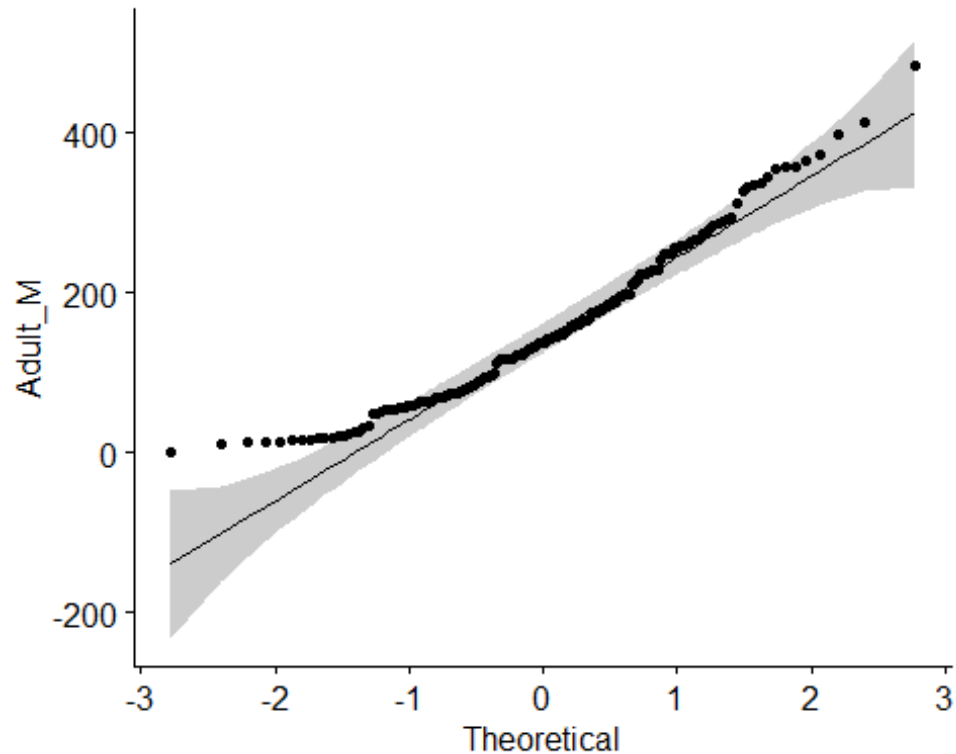
ggqqplot(Dane$Life, ylab = "Life")

## Warning: The following aesthetics were dropped during statistical
transformation: sample
## i This can happen when ggplot fails to infer the correct grouping structure
in
##   the data.
## i Did you forget to specify a `group` aesthetic or to convert a numerical
##   variable into a factor?
## The following aesthetics were dropped during statistical transformation:
sample
## i This can happen when ggplot fails to infer the correct grouping structure
in
##   the data.
## i Did you forget to specify a `group` aesthetic or to convert a numerical
##   variable into a factor?
```


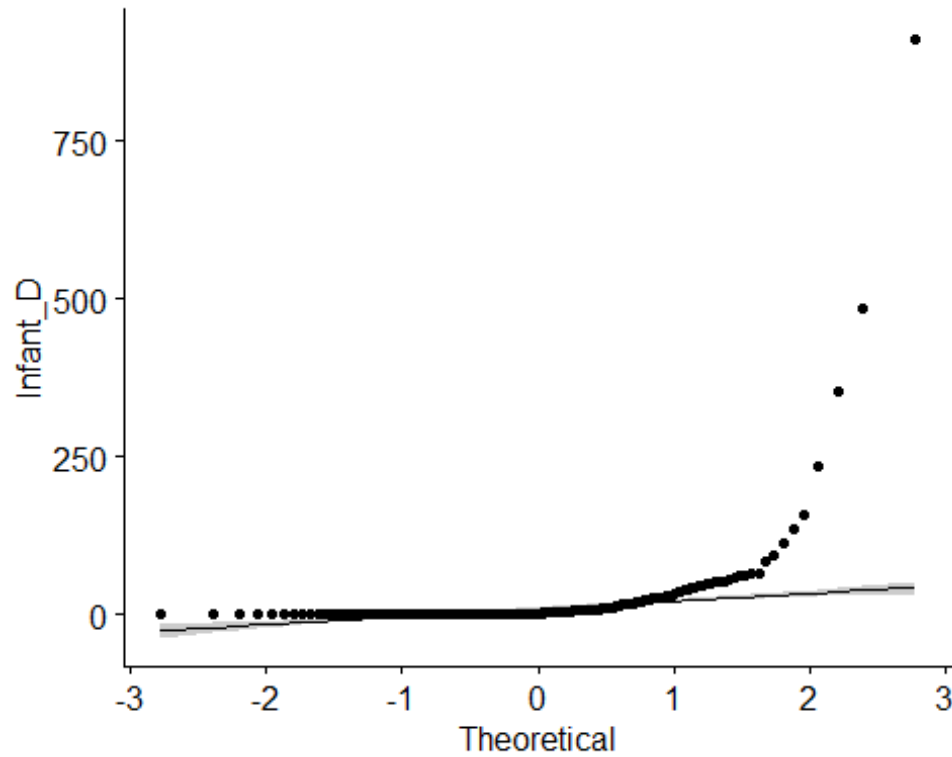
```
ggqqplot(Dane$Adult_M, ylab = "Adult_M")

## Warning: The following aesthetics were dropped during statistical
## transformation: sample
## i This can happen when ggplot fails to infer the correct grouping structure
## in
## the data.
## i Did you forget to specify a `group` aesthetic or to convert a numerical
## variable into a factor?
## The following aesthetics were dropped during statistical transformation:
## sample
## i This can happen when ggplot fails to infer the correct grouping structure
## in
## the data.
## i Did you forget to specify a `group` aesthetic or to convert a numerical
## variable into a factor?
```


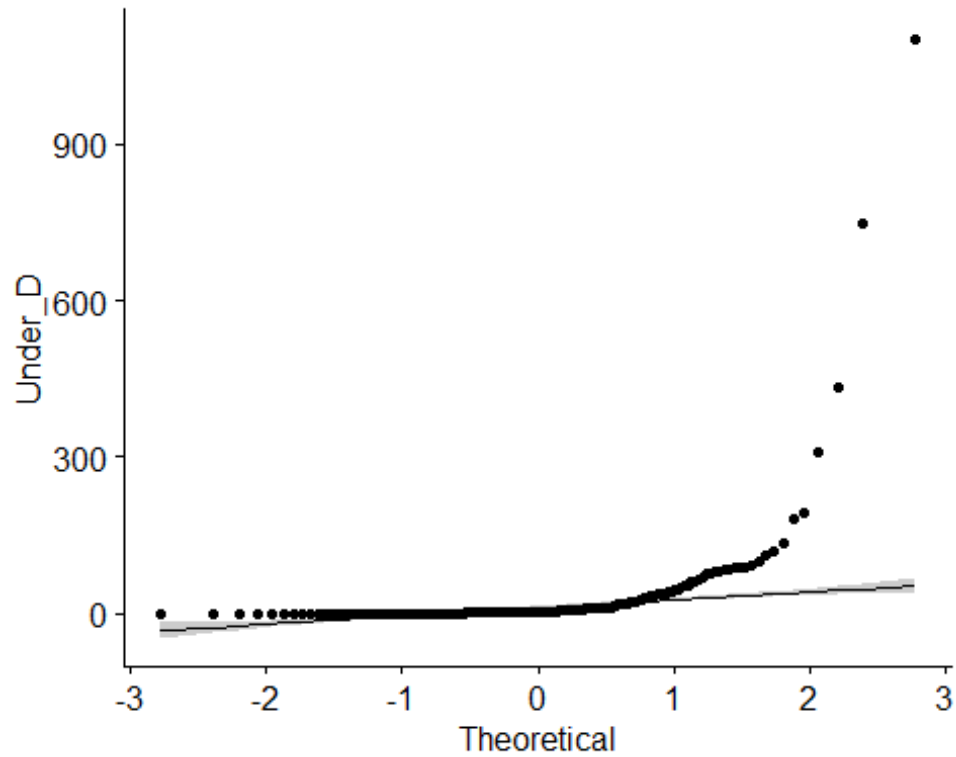
```
ggqqplot(Dane$Infant_D, ylab = "Infant_D")

## Warning: The following aesthetics were dropped during statistical
## transformation: sample
## i This can happen when ggplot fails to infer the correct grouping structure
## in
## the data.
## i Did you forget to specify a `group` aesthetic or to convert a numerical
## variable into a factor?
## The following aesthetics were dropped during statistical transformation:
## sample
## i This can happen when ggplot fails to infer the correct grouping structure
## in
## the data.
## i Did you forget to specify a `group` aesthetic or to convert a numerical
## variable into a factor?
```



```
ggqqplot(Dane$Under_D, ylab = "Under_D")

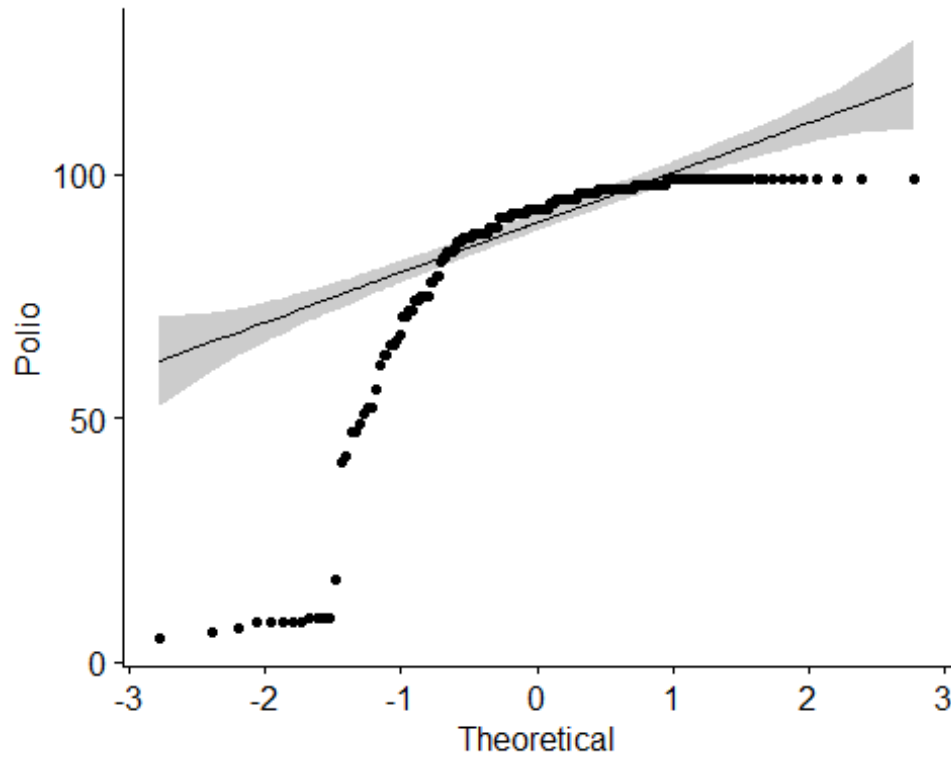
## Warning: The following aesthetics were dropped during statistical
## transformation: sample
## i This can happen when ggplot fails to infer the correct grouping structure
## in
## the data.
## i Did you forget to specify a `group` aesthetic or to convert a numerical
## variable into a factor?
## The following aesthetics were dropped during statistical transformation:
## sample
## i This can happen when ggplot fails to infer the correct grouping structure
## in
## the data.
## i Did you forget to specify a `group` aesthetic or to convert a numerical
## variable into a factor?
```



```
ggqqplot(Dane$Polio, ylab = "Polio")
```

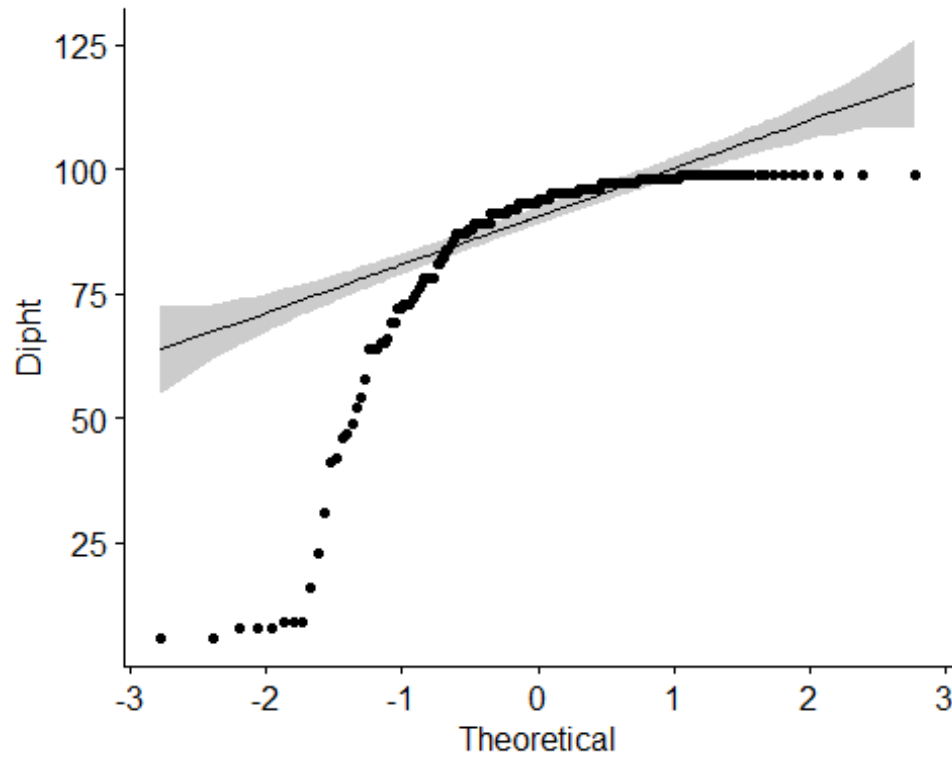
```
## Warning: The following aesthetics were dropped during statistical
transformation: sample
## i This can happen when ggplot fails to infer the correct grouping structure
in
## the data.
## i Did you forget to specify a `group` aesthetic or to convert a numerical
## variable into a factor?
## The following aesthetics were dropped during statistical transformation:
sample
## i This can happen when ggplot fails to infer the correct grouping structure
in
## the data.
## i Did you forget to specify a `group` aesthetic or to convert a numerical
## variable into a factor?
```


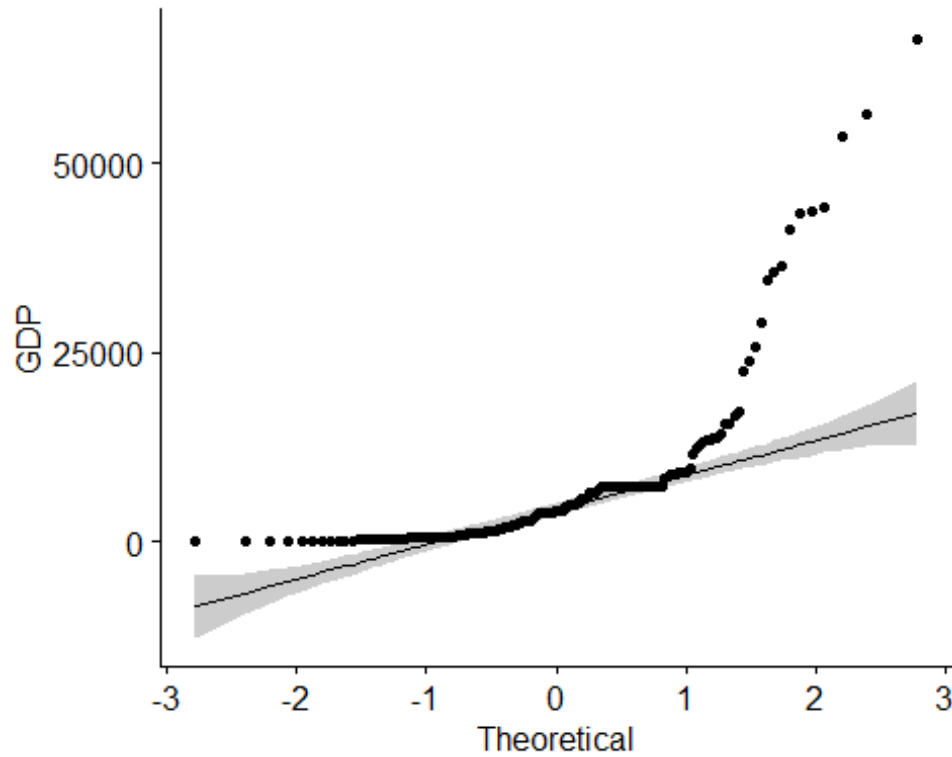
```
ggqqplot(Dane$Dipht, ylab = "Dipht")
```

```
## Warning: The following aesthetics were dropped during statistical
transformation: sample
## i This can happen when ggplot fails to infer the correct grouping structure
in
##   the data.
## i Did you forget to specify a `group` aesthetic or to convert a numerical
##   variable into a factor?
## The following aesthetics were dropped during statistical transformation:
sample
## i This can happen when ggplot fails to infer the correct grouping structure
in
##   the data.
## i Did you forget to specify a `group` aesthetic or to convert a numerical
##   variable into a factor?
```


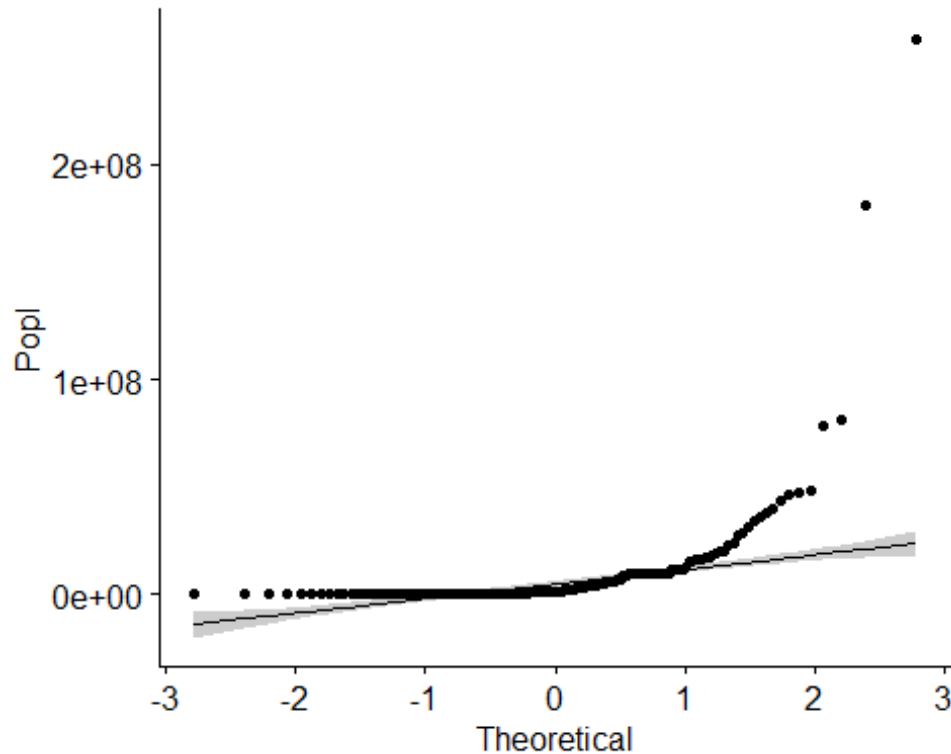
```
ggqqplot(Dane$GDP, ylab = "GDP")

## Warning: The following aesthetics were dropped during statistical
## transformation: sample
## i This can happen when ggplot fails to infer the correct grouping structure
## in
## the data.
## i Did you forget to specify a `group` aesthetic or to convert a numerical
## variable into a factor?
## The following aesthetics were dropped during statistical transformation:
## sample
## i This can happen when ggplot fails to infer the correct grouping structure
## in
## the data.
## i Did you forget to specify a `group` aesthetic or to convert a numerical
## variable into a factor?
```


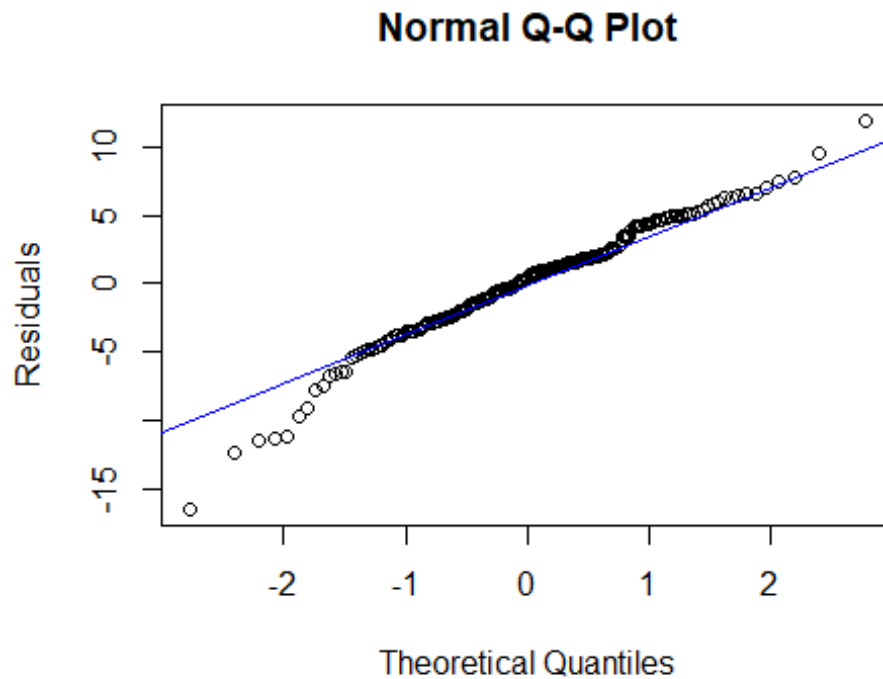
```
ggqqplot(Dane$Pop1, ylab = "Pop1")
```

```
## Warning: The following aesthetics were dropped during statistical
transformation: sample
## i This can happen when ggplot fails to infer the correct grouping structure
in
##   the data.
## i Did you forget to specify a `group` aesthetic or to convert a numerical
##   variable into a factor?
## The following aesthetics were dropped during statistical transformation:
sample
## i This can happen when ggplot fails to infer the correct grouping structure
in
##   the data.
## i Did you forget to specify a `group` aesthetic or to convert a numerical
##   variable into a factor?
```


Przedstawienie na wykresie rozkładu normalnego modeli "Model" oraz "Model_no_outliers". Kod pokazuje wizualizację danych i sprawdza, czy reszty regresji są zgodne z rozkładem normalnym. * `par(mfrow=c(1,1))` - oznacza, że na każdej stronie wyników będzie tylko jeden wykres. * `qqnorm(Model$res, ylab="Residuals")` - rysuje wykres typu Q-Q plot dla reszt regresji Model, z opisem osi y jako "Residuals". * `qqline(Model$res, col="blue")` - dodaje linię do wykresu typu Q-Q plot, która pokazuje, jak dane powinny odpowiadać rozkładowi normalnemu. Kolor linii to niebieski.

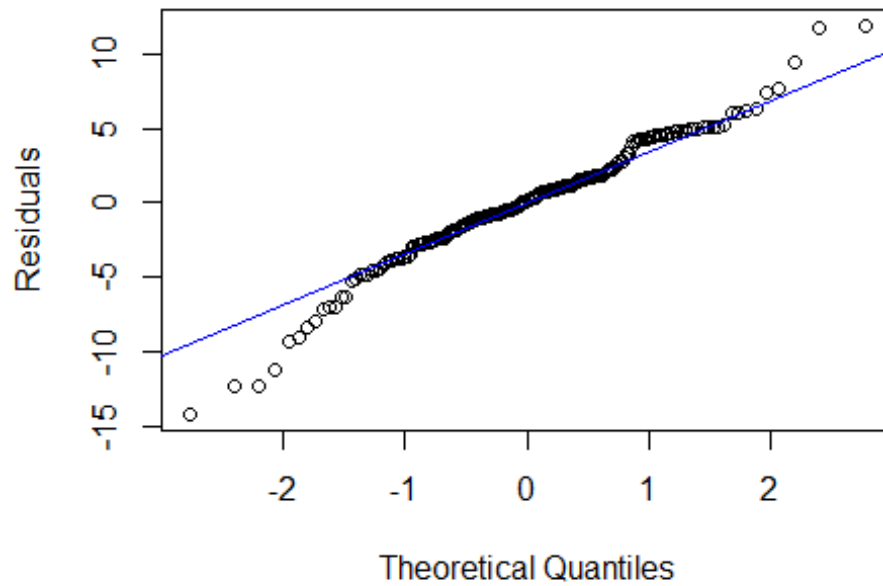
```
par(mfrow=c(1,1))
qqnorm(Model$res, ylab="Residuals")
qqline(Model$res, col="blue")
```


Przedstawienie na wykresie rozkładu normalnego modeli "Model" oraz "Model_no_outliers" z użyciem funkcji "rstudent". * "qqnorm(Model_no_outliers\$res,ylab="Residuals")" - rysuje wykres typu Q-Q plot dla reszt regresji Model_no_outliers, z opisem osi y jako "Residuals". * "qqline(Model_no_outliers\$res, col="blue")" - dodaje linię do wykresu typu Q-Q plot, która pokazuje, jak dane powinny odpowiadać rozkładowi normalnemu. Kolor linii to niebieski. * "qqnorm(rstudent(Model),ylab="Studentized residuals")" - rysuje wykres typu Q-Q plot dla studentyzowanych reszt regresji Model, z opisem osi y jako "Studentized residuals". * "abline(0,1)" - dodaje prostą do wykresu typu Q-Q plot, która pokazuje, jak dane powinny odpowiadać rozkładowi normalnemu. * "qqnorm(rstudent(Model_no_outliers),ylab="Studentized residuals")" - rysuje wykres typu Q-Q plot dla studentyzowanych reszt regresji Model_no_outliers, z opisem osi y jako "Studentized residuals". * "abline(0,1)" - dodaje prostą do wykresu typu Q-Q plot, która pokazuje, jak dane powinny odpowiadać rozkładowi normalnemu.

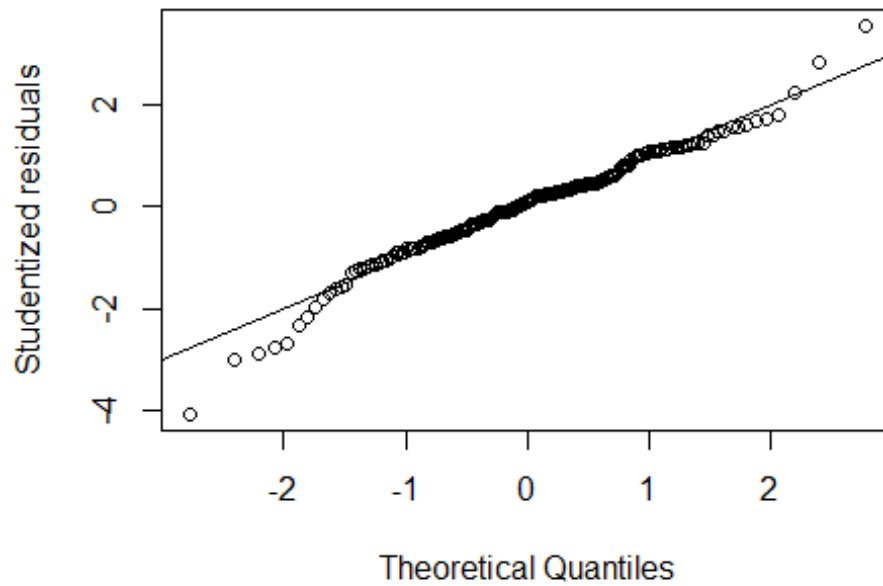
```
par(mfrow=c(1,1))
qqnorm(Model_no_outliers$res,ylab="Residuals")
qqline(Model_no_outliers$res, col="blue")
```

Normal Q-Q Plot

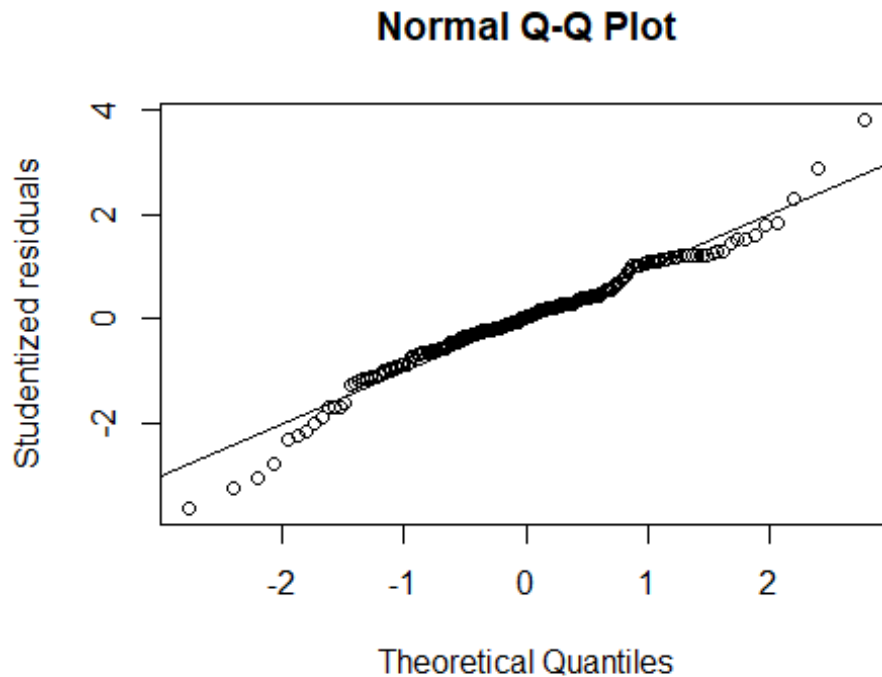


```
qqnorm(rstudent(Model),ylab="Studentized residuals")  
abline(0,1)
```

Normal Q-Q Plot


```
qqnorm(rstudent(Model_no_outliers),ylab="Studentized residuals")
abline(0,1)
```


W celu sprawdzenia rozkładu normalnego użyję testu Shapiro-Wilka. P-value w teście Shapiro-Wilka jest miarą siły dowodu przeciwko hipotezie, że dane pochodzą z rozkładu normalnego. Im mniejsze p-value, tym mocniejszy jest dowód przeciwko hipotezie normalności. Jeśli p-value jest mniejsze niż poziom istotności (np. 0,05), to odrzucamy hipotezę normalności i stwierdzamy, że dane nie pochodzą z rozkładu normalnego. W przeciwnym razie przyjmujemy hipotezę normalności. Za pomocą "shapiro.test" mogłem uzyskać następujące wyniki * Dla modelu "Model" wynik wyszedł $W = 0.97386$, $p\text{-value} = 0.001701$. Poniżej 0,05 p-value rozkład nie jest normalny. * Dla modelu "Model2" wynik wyszedł $W = 0.97416$, $p\text{-value} = 0.001852$. Poniżej 0,05 p-value rozkład nie jest normalny. * Dla modelu "Model3" wynik wyszedł $W = 0.97468$, $p\text{-value} = 0.002148$. Poniżej 0,05 p-value rozkład nie jest normalny. * Dla modelu "Model4" wynik wyszedł $W = 0.97386$, $p\text{-value} = 0.001701$. Poniżej 0,05 p-value rozkład nie jest normalny. * Dla modelu "Model5" wynik wyszedł $W = 0.97026$, $p\text{-value} = 0.0006324$. Poniżej 0,05 p-value rozkład nie jest normalny. * Dla modelu "Model_no_outliers" wynik wyszedł $W = 0.97233$, $p\text{-value} = 0.001155$. Poniżej 0,05 p-value rozkład nie jest normalny. Wszystkie modele uzyskały wynik p-value poniżej 0,05, co czyni je nie pochodzących z rozkładu normalnego. Jednocześnie wyniki są bardzo zbliżone. Nie zmieniam modelu, a modelem jest model "Model4".

```
shapiro.test(Model$res)

##
##  Shapiro-Wilk normality test
##
```

```

## data: Model$res
## W = 0.97386, p-value = 0.001701

shapiro.test(Model2$res)

##
## Shapiro-Wilk normality test
##
## data: Model2$res
## W = 0.97416, p-value = 0.001852

shapiro.test(Model3$res)

##
## Shapiro-Wilk normality test
##
## data: Model3$res
## W = 0.97468, p-value = 0.002148

shapiro.test(Model4$res)

##
## Shapiro-Wilk normality test
##
## data: Model4$res
## W = 0.97386, p-value = 0.001701

shapiro.test(Model5$res)

##
## Shapiro-Wilk normality test
##
## data: Model5$res
## W = 0.97026, p-value = 0.0006324

shapiro.test(Model_no_outliers$res)

##
## Shapiro-Wilk normality test
##
## data: Model_no_outliers$res
## W = 0.97233, p-value = 0.001155

```

Test niezależności Kod ładuje bibliotekę “randtests” i wywołuje funkcję “runs.test” na zmiennej “Model\$res” oraz Model_no_outliers\$res”. Funkcja “runs.test” jest jednym z testów dla oceny losowości w sekwencji wartości. Test jest wykonywany na “residuals” z modelu statystycznego. Wynik testu przedstawia czy wartości “residuals” są losowe, czy są skorelowane. Jeśli wartości danych byłyby losowe, można oczekiwać, że liczba ciągów wzrostów i spadków wartości byłaby podobna. Jeśli natomiast wartości danych byłyby skorelowane, można oczekiwać, że będzie więcej ciągów wzrostów niż spadków, lub na odwrót. W obu przypadkach moje model są powyżej 0.05 p-value, oznacza to, że nie odrzucają hipotezę zerową i wartości są losowe.


```

library(randtests)

runs.test(Model$res)

##
##  Runs Test
##
## data:  Model$res
## statistic = 0.14866, runs = 93, n1 = 91, n2 = 91, n = 182, p-value =
## 0.8818
## alternative hypothesis: nonrandomness

runs.test(Model_no_outliers$res)

##
##  Runs Test
##
## data:  Model_no_outliers$res
## statistic = 0, runs = 91, n1 = 90, n2 = 90, n = 180, p-value = 1
## alternative hypothesis: nonrandomness

```

Kod oznacza wykonanie analiz regresji dla zmiennych wyjaśniających w zbiorze danych Dane. W pierwszej linijce tworzy się macierz explanatory z wykluczeniem pierwszej kolumny Dane. Następnie tworzy się model regresji dla pierwszej kolumny explanatory jako zmiennej zależnej i pozostałych kolumn explanatory jako zmiennych niezależnych. Podsumowanie modelu jest wyświetlane za pomocą funkcji summary(). Wartość współczynnika determinacji dla tego modelu jest pobierana z jego podsumowania.

```

explanatory<-as.matrix(Dane[,-1])

summary(lm(explanatory[,1]~explanatory[,-1]))

##
## Call:
## lm(formula = explanatory[, 1] ~ explanatory[, -1])
##
## Residuals:
##      Min       1Q   Median       3Q      Max
## -232.418  -50.191    0.923   43.754  246.229
##
## Coefficients:
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept)    2.636e+02  2.733e+01   9.647  < 2e-16 ***
## explanatory[, -1]Infant_D -1.762e+00  8.844e-01  -1.992  0.04791 *
## explanatory[, -1]H_B      1.131e+00  6.450e-01   1.753  0.08145 .
## explanatory[, -1]Measles  -7.701e-04  1.511e-03  -0.510  0.61098
## explanatory[, -1]Under_D  1.557e+00  6.518e-01   2.389  0.01799 *
## explanatory[, -1]Polio    -1.039e+00  3.547e-01  -2.930  0.00385 **
## explanatory[, -1]Dipht    -1.291e+00  7.421e-01  -1.739  0.08384 .
## explanatory[, -1]GDP      -1.698e-03  6.102e-04  -2.783  0.00600 **
## explanatory[, -1]Popl     -4.823e-07  2.791e-07  -1.728  0.08575 .

```

```
## explanatory[, -1]Income    3.595e-01  6.796e-01   0.529  0.59749
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 83.72 on 172 degrees of freedom
## Multiple R-squared:  0.2791, Adjusted R-squared:  0.2414
## F-statistic:    7.4 on 9 and 172 DF,  p-value: 4.237e-09

summary(lm(explanatory[,1]~explanatory[, -1]))$r.squared
## [1] 0.2791155
```

W tej części kodu zaimportowana jest biblioteka “car” i wykonane jest obliczenie Variance Inflation Factor (VIF) dla modelu “Model” automatycznie. VIF jest miarą multicollinearity (wzajemnej korelacji) pomiędzy zmiennymi niezależnymi w modelu regresji. Wartość VIF powyżej 10 sugeruje występowanie wzajemnej korelacji i konieczność usunięcia jednej z kolumn explanatory. W moim modelu takimi wartościami są “Infant_D” oraz “Under_D”.

```
library(car)

## Warning: pakiet 'car' został zbudowany w wersji R 4.2.2

## Ładowanie wymaganego pakietu: carData

## Warning: pakiet 'carData' został zbudowany w wersji R 4.2.2

vif(Model)

##   Adult_M Infant_D Under_D   Polio   Dipht      GDP      Popl
## 1.359195 95.660047 99.401120 2.015937 1.889497 1.147135 1.347827
```

Za pomocą “Model”, mogłem dostać współczynniki dla wszystkich zmiennych.

```
Model$coefficients

##   (Intercept)      Adult_M      Infant_D      Under_D      Polio
## 6.935148e+01 -4.730148e-02  9.560769e-02 -8.205823e-02  5.021274e-02
##           Dipht           GDP           Popl
## 5.425434e-02 1.211242e-04 2.472045e-08
```

Przykładowa interpretacja współczynnika dla “Adult_M”: Jeśli zwiększymy oczekiwane prawdopodobieństwo śmierci między 15 a 60 rokiem życia na 1000 mieszkańców o rok, to oczekiwana długość życia w kraju zmniejszy się o 4,73 lata, przy założeniu niezmiennych wartości pozostałych zmiennych objaśniających tzn. zgodnie z zasadą ceteris Paribus. Stworzyłem nowe zmienne do których przypisałem współczynniki. Dostając bety z odpowiadającymi współczynnikami.

```
beta_0<-Model$coefficients['(Intercept)']
beta_0

## (Intercept)
##      69.35148
```

```

beta_adultm<-Model$coefficients['Adult_M']
beta_adultm

##      Adult_M
## -0.04730148

beta_infantd<-Model$coefficients['Infant_D']
beta_infantd

##      Infant_D
## 0.09560769

beta_underd<-Model$coefficients['Under_D']
beta_underd

##      Under_D
## -0.08205823

beta_polio<-Model$coefficients['Polio']
beta_polio

##      Polio
## 0.05021274

beta_dipht<-Model$coefficients['Dipht']
beta_dipht

##      Dipht
## 0.05425434

beta_gdp<-Model$coefficients['GDP']
beta_gdp

##      GDP
## 0.0001211242

beta_popl<-Model$coefficients['Popl']
beta_popl

##      Popl
## 2.472045e-08

```

Dzięki stworzeniu bet, mogę dokonać predykcji. Stworzyłem 3 różne predykcje z różnymi liczbami. Przykładowo w “forecast” zakładając, że: * “Adult Mortality” jest na poziomie 100 * “Infant deaths” jest na poziomie 56 * “Under-five deaths” jest na poziomie 80 * “Polio” jest na poziomie 70 * “Diphtheria” jest na poziomie 80 * “GDP” jest na poziomie 300 * “Population” jest na poziomie 10000000 Wynik oczekiwanej długości życia według modelu wynosi 71.54948.

```

(forecast<-
beta_0+beta_adultm*100+beta_infantd*56+beta_underd*80+beta_polio*70+beta_dipht*80+beta_gdp*300+beta_popl*10000000)

```

```
## (Intercept)
##      71.54948

(forecast2<-
beta_0+beta_adultm*500+beta_infantd*86+beta_underd*90+beta_polio*73+beta_diph
t*94+beta_gdp*456+beta_popl*9080000)

## (Intercept)
##      55.58289

(forecast3<-
beta_0+beta_adultm*60+beta_infantd*47+beta_underd*52+beta_polio*64+beta_dipht
*45+beta_gdp*291+beta_popl*13768000)

## (Intercept)
##      72.77058
```

W już końcowym etapie projektu dostrzegłem możliwość innego wprowadzenia danych. Użyłem sposobu zmiany danych w RStudio. Musiałem użyć nowego pakietu “tidyverse”, aby odczytało moje dane w formacie “csv”. Tak dostałem dane z prawidłowym odczytem kolumn, które w excelu nie działały, dzięki temu dostałem dostęp do danych, które bardzo mnie ciekawiły i chciałem użyć wcześniej. Postanowiłem nie usuwać poprzedniej pracy w celu sprawozdania pracy i dostania możliwych ciekawych wyników. Instalacja pakietu i uruchomienie go, aby użyć funkcji “read_csv

```
library(tidyverse)

## Warning: pakiet 'tidyverse' został zbudowany w wersji R 4.2.2

## — Attaching packages ————— tidyverse
1.3.2 —
## ✓ tibble  3.1.8      ✓ dplyr   1.1.0
## ✓ tidyr   1.2.1      ✓ stringr 1.5.0
## ✓ readr   2.1.3      ✓ forcats 0.5.2
## ✓ purrr   1.0.1

## Warning: pakiet 'tibble' został zbudowany w wersji R 4.2.2
## Warning: pakiet 'tidyr' został zbudowany w wersji R 4.2.2
## Warning: pakiet 'readr' został zbudowany w wersji R 4.2.2
## Warning: pakiet 'purrr' został zbudowany w wersji R 4.2.2
## Warning: pakiet 'dplyr' został zbudowany w wersji R 4.2.2
## Warning: pakiet 'stringr' został zbudowany w wersji R 4.2.2
## Warning: pakiet 'forcats' został zbudowany w wersji R 4.2.2

## — Conflicts —————
tidyverse_conflicts() —
```

```
## X dplyr::filter() masks stats::filter()
## X dplyr::lag() masks stats::lag()
## X dplyr::recode() masks car::recode()
## X purrr::some() masks car::some()
```

Stworzenie nowego wektora z nową bazą danych, o nazwie "Dane_nowe"

```
Dane_nowe <- read_csv("C:/Users/Kacper/Desktop/Projekt Regression/Dane z
2015.csv")

## Rows: 182 Columns: 22
## — Column specification
## Delimiter: ","
## chr (2): Country, Status
## dbl (20): Year, Life expectancy, Adult Mortality, infant deaths, Alcohol,
pe...
##
## i Use `spec()` to retrieve the full column specification for this data.
## i Specify the column types or set `show_col_types = FALSE` to quiet this
message.

View(Dane_nowe)
names(Dane_nowe)

## [1] "Country" "Year"
## [3] "Status" "Life expectancy"
## [5] "Adult Mortality" "infant deaths"
## [7] "Alcohol" "percentage expenditure"
## [9] "Hepatitis B" "Measles"
## [11] "BMI" "under-five deaths"
## [13] "Polio" "Total expenditure"
## [15] "Diphtheria" "HIV/AIDS"
## [17] "GDP" "Population"
## [19] "thinness 1-19 years" "thinness 5-9 years"
## [21] "Income composition of resources" "Schooling"
```

Działania kodu: Ładuje bibliotekę "dplyr", która zapewnia zestaw narzędzi do pracy z ramkami danych w R. Używa biblioteki "dplyr" do modyfikowania ramki danych "Dane_nowe". Funkcja "select" jest używana do wybierania kolumn z ramki danych, a argument "-c(Country, Year, Status, Alcohol, percentage expenditure, Total expenditure)" jest używany, aby wykluczyć określone kolumny z ramki danych. Rezultat jest przypisywany z powrotem do "Dane_nowe" za pomocą operatora rury "%>%". Wywołuje funkcję "View", aby wyświetlić zawartość zmodyfikowanej ramki danych "Dane_nowe" w formacie tabeli. Wywołuje funkcję "names", aby wyświetlić nazwy kolumn w zmodyfikowanej ramce danych "Dane_nowe".

```
library("dplyr")
Dane_nowe <- Dane_nowe %>% select(-c(Country, Year, Status, Alcohol,
`percentage expenditure`, `Total expenditure`))
```

```
View(Dane_nowe)
names(Dane_nowe)
```

```
## [1] "Life expectancy"          "Adult Mortality"
## [3] "infant deaths"           "Hepatitis B"
## [5] "Measles"                 "BMI"
## [7] "under-five deaths"       "Polio"
## [9] "Diphtheria"              "HIV/AIDS"
## [11] "GDP"                     "Population"
## [13] "thinness 1-19 years"     "thinness 5-9 years"
## [15] "Income composition of resources" "Schooling"
```

Przydzielanie nowych nazw kolumną.

```
colnames(Dane_nowe)<-c("Life","Adult_M","Infant_D","H_B","Measles","BMI",
"Under_D","Polio","Dipht","H/A", "GDP","Popl", "t_1-19", "t_5-9", "Income",
"Schooling")
```

Działania kodu: Tworzy nową kolumnę w ramce danych "Dane_nowe" o nazwie "H_B". Używa funkcji "ifelse" do wypełnienia brakujących wartości (reprezentowanych przez "NA") w kolumnie "H_B". Jeśli wartość w danej komórce kolumny "H_B" jest "NA", oblicza się średnią wszystkich niebrakujących wartości w kolumnie "H_B" za pomocą funkcji "mean" z argumentem "na.rm = TRUE", który usuwa brakujące wartości z obliczeń. Jeśli wartość w danej komórce kolumny "H_B" nie jest "NA", wartość pozostaje niezmieniona. Rezultat jest przypisywany z powrotem do kolumny "Dane_nowe\$H_B".

```
Dane_nowe$H_B = ifelse(is.na(Dane_nowe$H_B),
ave(Dane_nowe$H_B, FUN = function(x) mean(x, na.rm =
TRUE))),
Dane_nowe$H_B)
```

Działania te są wykonywane na reszcie kolumn z brakującymi danymi.

```
Dane_nowe$BMI = ifelse(is.na(Dane_nowe$BMI ),
ave(Dane_nowe$BMI , FUN = function(x) mean(x, na.rm =
TRUE))),
Dane_nowe$BMI )
Dane_nowe$GDP = ifelse(is.na(Dane_nowe$GDP ),
ave(Dane_nowe$GDP , FUN = function(x) mean(x, na.rm =
TRUE))),
Dane_nowe$GDP )
Dane_nowe$Popl = ifelse(is.na(Dane_nowe$Popl ),
ave(Dane_nowe$Popl , FUN = function(x) mean(x, na.rm
= TRUE))),
Dane_nowe$Popl )
Dane_nowe$t_1-19` = ifelse(is.na(Dane_nowe$t_1-19` ),
ave(Dane_nowe$t_1-19` , FUN = function(x) mean(x,
na.rm = TRUE))),
Dane_nowe$t_1-19` )
Dane_nowe$t_5-9` = ifelse(is.na(Dane_nowe$t_5-9` ),
ave(Dane_nowe$t_5-9` , FUN = function(x) mean(x,
```

```
na.rm = TRUE)),
      Dane_nowe$t_5-9`
Dane_nowe$Income = ifelse(is.na(Dane_nowe$Income),
      ave(Dane_nowe$Income, FUN = function(x)
mean(x, na.rm = TRUE)),
      Dane_nowe$Income)
Dane_nowe$Schooling = ifelse(is.na(Dane_nowe$Schooling),
      ave(Dane_nowe$Schooling, FUN = function(x)
mean(x, na.rm = TRUE)),
      Dane_nowe$Schooling)
```

Sprawdzanie współliniowości. Działanie kodu: Ten kod tworzy nową macierz "matrix_nowy" z danymi "Dane_nowe" bez pierwszej kolumny. Następnie oblicza macierz wartości własnych "matrix_eigen_nowy" jako iloczyn transponowanej macierzy "matrix_nowy" i "matrix_nowy". W końcowym kroku wartości pierwszej wartości własnej dzielone są przez wszystkie wartości własne, a następnie wynik jest pierwiastkowany. Wyniki powyżej 30 pokazują brak współliniowości.

```
matrix_nowy <- as.matrix(Dane_nowe[, -1])

matrix_eigen_nowy <- eigen(t(matrix_nowy) %*% matrix_nowy)
matrix_eigen_nowy$val

## [1] 1.406867e+17 2.824722e+10 1.119625e+10 6.451890e+06 1.254072e+06
## [6] 7.715249e+05 6.910248e+04 4.464387e+04 7.941367e+03 5.960368e+03
## [11] 3.273808e+03 1.132892e+03 1.812325e+02 7.168875e+01 9.788778e-01

sqrt(matrix_eigen_nowy$val[1]/matrix_eigen_nowy$val)

## [1] 1.000000e+00 2.231714e+03 3.544788e+03 1.476668e+05 3.349387e+05
## [6] 4.270232e+05 1.426854e+06 1.775193e+06 4.208999e+06 4.858363e+06
## [11] 6.555410e+06 1.114377e+07 2.786175e+07 4.429972e+07 3.791074e+08
```

Kod tworzy nowy model regresji liniowej "Model_nowy" z zmienną objaśnianą "Life" i kilkoma zmiennymi objaśniającymi: "Adult_M", "Infant_D", "H_B", "Measles", "BMI", "Under_D", "Polio", "Dipht", "H/A", "GDP", "Popl", "t_1-19", "t_5-9", "Income", "Schooling". Dane są wczytywane z data frame'u "Dane_nowe". W końcowym kroku jest wyświetlany podsumowanie modelu regresji liniowej "Model_nowy".

```
Model_nowy <-
lm(Life~Adult_M+Infant_D+H_B+Measles+BMI+Under_D+Polio+Dipht+`H/A`+GDP+Popl+`
t_1-19`+`t_5-9`+Income+Schooling,data=Dane_nowe)
summary(Model_nowy)

##
## Call:
## lm(formula = Life ~ Adult_M + Infant_D + H_B + Measles + BMI +
##      Under_D + Polio + Dipht + `H/A` + GDP + Popl + `t_1-19` +
##      `t_5-9` + Income + Schooling, data = Dane_nowe)
##
## Residuals:
```

```
##      Min      1Q  Median      3Q      Max
## -9.0242 -1.4732  0.0279  1.5076  7.6316
##
## Coefficients:
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept)  5.325e+01  2.112e+00  25.214 < 2e-16 ***
## Adult_M      -2.512e-02  3.473e-03  -7.233 1.65e-11 ***
## Infant_D      9.068e-02  3.411e-02   2.659 0.00862 **
## H_B          2.476e-02  2.359e-02   1.050 0.29526
## Measles      -4.671e-05  5.591e-05  -0.835 0.40471
## BMI          -2.990e-03  1.395e-02  -0.214 0.83062
## Under_D      -6.832e-02  2.482e-02  -2.753 0.00656 **
## Polio         1.469e-02  1.332e-02   1.103 0.27170
## Dipht         1.143e-02  2.743e-02   0.417 0.67733
## `H/A`        -4.438e-01  2.287e-01  -1.940 0.05402 .
## GDP           5.588e-06  2.414e-05   0.231 0.81721
## Popl          4.571e-09  1.029e-08   0.444 0.65730
## `t_1-19`     -1.883e-01  2.496e-01  -0.754 0.45171
## `t_5-9`      -2.071e-02  2.462e-01  -0.084 0.93307
## Income        2.713e+01  4.619e+00   5.872 2.28e-08 ***
## Schooling     4.810e-02  2.037e-01   0.236 0.81364
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 2.97 on 166 degrees of freedom
## Multiple R-squared:  0.8746, Adjusted R-squared:  0.8633
## F-statistic: 77.19 on 15 and 166 DF, p-value: < 2.2e-16
```

Użycie metody “backward”, aby ustalić najlepszy model.

```
Model_nowy_backward<-
step(lm(Life~Adult_M+Infant_D+H_B+Measles+BMI+Under_D+Polio+Dipht+`H/A`+GDP+Popl+
`t_1-19`+`t_5-9`+Income+Schooling,data=Dane_nowe),direction="backward")

## Start:  AIC=411.43
## Life ~ Adult_M + Infant_D + H_B + Measles + BMI + Under_D + Polio +
##      Dipht + `H/A` + GDP + Popl + `t_1-19` + `t_5-9` + Income +
##      Schooling
##
##              Df Sum of Sq    RSS    AIC
## - `t_5-9`      1      0.06 1463.8 409.44
## - BMI           1      0.40 1464.2 409.48
## - GDP           1      0.47 1464.3 409.49
## - Schooling     1      0.49 1464.3 409.49
## - Dipht         1      1.53 1465.3 409.62
## - Popl          1      1.74 1465.5 409.65
## - `t_1-19`     1      5.02 1468.8 410.05
## - Measles       1      6.15 1469.9 410.19
## - H_B           1      9.72 1473.5 410.63
## - Polio         1     10.72 1474.5 410.76
## <none>          0     1463.8 411.43
```



```

## - `H/A`      1      33.20 1497.0 413.51
## - Infant_D   1      62.32 1526.1 417.02
## - Under_D    1      66.85 1530.6 417.56
## - Income     1     304.08 1767.9 443.78
## - Adult_M    1     461.32 1925.1 459.29
##
## Step:  AIC=409.44
## Life ~ Adult_M + Infant_D + H_B + Measles + BMI + Under_D + Polio +
##       Dipht + `H/A` + GDP + Popl + `t_1-19` + Income + Schooling
##
##           Df Sum of Sq    RSS    AIC
## - BMI      1      0.36 1464.2 407.48
## - GDP      1      0.48 1464.3 407.50
## - Schooling 1      0.48 1464.3 407.50
## - Dipht    1      1.65 1465.5 407.64
## - Popl     1      1.75 1465.6 407.65
## - Measles  1      6.09 1469.9 408.19
## - H_B      1      9.72 1473.6 408.64
## - Polio    1     10.68 1474.5 408.76
## <none>                1463.8 409.44
## - `H/A`      1      33.73 1497.6 411.58
## - `t_1-19`   1      61.02 1524.9 414.87
## - Infant_D   1      62.81 1526.7 415.08
## - Under_D    1      67.25 1531.1 415.61
## - Income     1     304.19 1768.0 441.80
## - Adult_M    1     466.98 1930.8 457.83
##
## Step:  AIC=407.48
## Life ~ Adult_M + Infant_D + H_B + Measles + Under_D + Polio +
##       Dipht + `H/A` + GDP + Popl + `t_1-19` + Income + Schooling
##
##           Df Sum of Sq    RSS    AIC
## - GDP      1      0.42 1464.6 405.53
## - Schooling 1      0.46 1464.7 405.54
## - Popl     1      1.76 1466.0 405.70
## - Dipht    1      1.88 1466.1 405.72
## - Measles  1      5.94 1470.2 406.22
## - H_B      1      9.39 1473.6 406.65
## - Polio    1     10.94 1475.2 406.84
## <none>                1464.2 407.48
## - `H/A`      1      33.46 1497.7 409.59
## - Infant_D   1      62.45 1526.7 413.08
## - `t_1-19`   1      62.48 1526.7 413.09
## - Under_D    1      66.89 1531.1 413.61
## - Income     1     308.71 1772.9 440.30
## - Adult_M    1     467.07 1931.3 455.87
##
## Step:  AIC=405.53
## Life ~ Adult_M + Infant_D + H_B + Measles + Under_D + Polio +
##       Dipht + `H/A` + Popl + `t_1-19` + Income + Schooling

```

```

##
##           Df Sum of Sq    RSS    AIC
## - Schooling  1      0.38 1465.0 403.58
## - Popl      1      1.87 1466.5 403.77
## - Dipht     1      1.98 1466.6 403.78
## - Measles   1      5.95 1470.6 404.27
## - H_B       1      9.21 1473.8 404.67
## - Polio     1     10.96 1475.6 404.89
## <none>                1464.6 405.53
## - `H/A`     1     33.11 1497.7 407.60
## - `t_1-19`  1     62.11 1526.8 411.09
## - Infant_D  1     62.21 1526.8 411.10
## - Under_D   1     66.67 1531.3 411.64
## - Income    1    342.80 1807.4 441.81
## - Adult_M   1    467.28 1931.9 453.93
##
## Step:  AIC=403.58
## Life ~ Adult_M + Infant_D + H_B + Measles + Under_D + Polio +
##       Dipht + `H/A` + Popl + `t_1-19` + Income
##
##           Df Sum of Sq    RSS    AIC
## - Popl      1      1.89 1466.9 401.82
## - Dipht     1      1.94 1467.0 401.82
## - Measles   1      5.77 1470.8 402.30
## - H_B       1      9.64 1474.7 402.78
## - Polio     1     10.73 1475.7 402.91
## <none>                1465.0 403.58
## - `H/A`     1     32.77 1497.8 405.61
## - Infant_D  1     62.04 1527.0 409.13
## - `t_1-19`  1     62.90 1527.9 409.23
## - Under_D   1     66.57 1531.6 409.67
## - Adult_M   1    471.29 1936.3 452.34
## - Income    1   1276.02 2741.0 515.60
##
## Step:  AIC=401.82
## Life ~ Adult_M + Infant_D + H_B + Measles + Under_D + Polio +
##       Dipht + `H/A` + `t_1-19` + Income
##
##           Df Sum of Sq    RSS    AIC
## - Dipht     1      2.09 1469.0 400.08
## - Measles   1      5.73 1472.6 400.52
## - Polio     1      9.05 1476.0 400.94
## - H_B       1     10.03 1476.9 401.06
## <none>                1466.9 401.82
## - `H/A`     1     33.82 1500.7 403.96
## - Infant_D  1     61.21 1528.1 407.26
## - `t_1-19`  1     65.55 1532.5 407.77
## - Under_D   1     67.29 1534.2 407.98
## - Adult_M   1    472.28 1939.2 450.61
## - Income    1   1303.36 2770.3 515.53

```

```
##
## Step: AIC=400.08
## Life ~ Adult_M + Infant_D + H_B + Measles + Under_D + Polio +
## `H/A` + `t_1-19` + Income
##
##           Df Sum of Sq    RSS    AIC
## - Measles   1      5.55 1474.5 398.76
## - Polio     1     12.40 1481.4 399.60
## <none>                        1469.0 400.08
## - `H/A`     1     35.09 1504.1 402.37
## - Infant_D  1     60.74 1529.7 405.45
## - `t_1-19`  1     64.18 1533.2 405.86
## - Under_D   1     66.95 1535.9 406.19
## - H_B       1     71.09 1540.1 406.68
## - Adult_M   1    473.15 1942.1 448.89
## - Income    1   1380.67 2849.7 518.67
##
## Step: AIC=398.76
## Life ~ Adult_M + Infant_D + H_B + Under_D + Polio + `H/A` + `t_1-19` +
## Income
##
##           Df Sum of Sq    RSS    AIC
## - Polio     1     12.53 1487.1 398.30
## <none>                        1474.5 398.76
## - `H/A`     1     34.90 1509.4 401.02
## - `t_1-19`  1     58.91 1533.5 403.89
## - Infant_D  1     62.70 1537.2 404.34
## - Under_D   1     64.84 1539.4 404.59
## - H_B       1     68.51 1543.0 405.03
## - Adult_M   1    470.40 1944.9 447.15
## - Income    1   1407.00 2881.5 518.70
##
## Step: AIC=398.3
## Life ~ Adult_M + Infant_D + H_B + Under_D + `H/A` + `t_1-19` +
## Income
##
##           Df Sum of Sq    RSS    AIC
## <none>                        1487.1 398.30
## - `H/A`     1     37.51 1524.6 400.84
## - `t_1-19`  1     59.79 1546.9 403.48
## - Infant_D  1     63.46 1550.5 403.91
## - Under_D   1     65.73 1552.8 404.17
## - H_B       1    134.08 1621.2 412.01
## - Adult_M   1    483.96 1971.0 447.58
## - Income    1   1514.79 3001.9 524.14

summary(Model_nowy_backward)

##
## Call:
```

```
## lm(formula = Life ~ Adult_M + Infant_D + H_B + Under_D + `H/A` +
##      `t_1-19` + Income, data = Dane_nowe)
##
## Residuals:
##      Min       1Q   Median       3Q      Max
## -9.7571 -1.4736 -0.1144  1.6313  8.0334
##
## Coefficients:
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept)  53.331379   1.970747  27.062 < 2e-16 ***
## Adult_M      -0.025318   0.003364  -7.525 2.71e-12 ***
## Infant_D      0.069914   0.025657   2.725 0.007088 **
## H_B           0.040848   0.010313   3.961 0.000109 ***
## Under_D      -0.054905   0.019797  -2.773 0.006154 **
## `H/A`        -0.458897   0.219038  -2.095 0.037614 *
## `t_1-19`     -0.192444   0.072761  -2.645 0.008919 **
## Income       29.053282   2.182283  13.313 < 2e-16 ***
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 2.923 on 174 degrees of freedom
## Multiple R-squared:  0.8726, Adjusted R-squared:  0.8675
## F-statistic: 170.3 on 7 and 174 DF,  p-value: < 2.2e-16
```

Finalny wynik jest bardzo optymistyczny, ponieważ wynik R-squared wynosi 0.8726 (zmiennosc oczekiwanej dlugosci zycia jest wyjaśniony w 87% przez model), a “Adjusted R-squared” wynosi 0.8675.

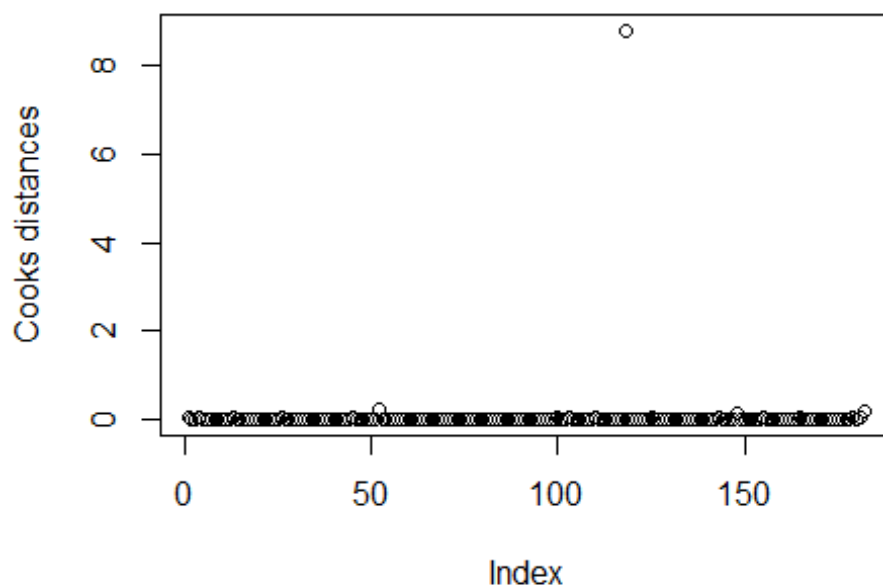
```
Model_nowy <- Model_nowy_backward
summary(Model_nowy)

##
## Call:
## lm(formula = Life ~ Adult_M + Infant_D + H_B + Under_D + `H/A` +
##      `t_1-19` + Income, data = Dane_nowe)
##
## Residuals:
##      Min       1Q   Median       3Q      Max
## -9.7571 -1.4736 -0.1144  1.6313  8.0334
##
## Coefficients:
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept)  53.331379   1.970747  27.062 < 2e-16 ***
## Adult_M      -0.025318   0.003364  -7.525 2.71e-12 ***
## Infant_D      0.069914   0.025657   2.725 0.007088 **
## H_B           0.040848   0.010313   3.961 0.000109 ***
## Under_D      -0.054905   0.019797  -2.773 0.006154 **
## `H/A`        -0.458897   0.219038  -2.095 0.037614 *
## `t_1-19`     -0.192444   0.072761  -2.645 0.008919 **
## Income       29.053282   2.182283  13.313 < 2e-16 ***
```

```
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 2.923 on 174 degrees of freedom
## Multiple R-squared:  0.8726, Adjusted R-squared:  0.8675
## F-statistic: 170.3 on 7 and 174 DF,  p-value: < 2.2e-16
```

Sprawdzenie outlierów oraz stworzenie nowego modelu z usuniętymi wartościami odstającymi.

```
cooks_dis <- cooks.distance(Model_nowy)
plot(cooks_dis,ylab="Cooks distances")
```



```
Model_nowy_no_outliers <- lm(Life~Adult_M+Infant_D+H_B+Under_D+`H/A` + `t_1-19` + Income, data=Dane_nowe, subset=(cooks_dis < max(cooks_dis)))
```

```
summary(Model_nowy_no_outliers)
```

```
##
## Call:
## lm(formula = Life ~ Adult_M + Infant_D + H_B + Under_D + `H/A` +
##     `t_1-19` + Income, data = Dane_nowe, subset = (cooks_dis <
##     max(cooks_dis)))
##
## Residuals:
```

	Min	1Q	Median	3Q	Max
	-8.7930	-1.5945	-0.0056	1.5528	8.2047

```
##
```

```
## Coefficients:
##           Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept) 55.166752   1.991738  27.698 < 2e-16 ***
## Adult_M     -0.024734   0.003274  -7.554 2.33e-12 ***
## Infant_D     0.243635   0.057474   4.239 3.65e-05 ***
## H_B          0.038465   0.010047   3.829 0.00018 ***
## Under_D     -0.198851   0.047024  -4.229 3.80e-05 ***
## `H/A`       -0.485941   0.213008  -2.281 0.02375 *
## `t_1-19`    -0.185696   0.070736  -2.625 0.00943 **
## Income      26.920332   2.213949  12.159 < 2e-16 ***
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 2.841 on 173 degrees of freedom
## Multiple R-squared:  0.8773, Adjusted R-squared:  0.8723
## F-statistic: 176.6 on 7 and 173 DF,  p-value: < 2.2e-16

summary(Model_nowy)

##
## Call:
## lm(formula = Life ~ Adult_M + Infant_D + H_B + Under_D + `H/A` +
##     `t_1-19` + Income, data = Dane_nowe)
##
## Residuals:
##      Min       1Q   Median       3Q      Max
## -9.7571 -1.4736 -0.1144  1.6313  8.0334
##
## Coefficients:
##           Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept) 53.331379   1.970747  27.062 < 2e-16 ***
## Adult_M     -0.025318   0.003364  -7.525 2.71e-12 ***
## Infant_D     0.069914   0.025657   2.725 0.007088 **
## H_B          0.040848   0.010313   3.961 0.000109 ***
## Under_D     -0.054905   0.019797  -2.773 0.006154 **
## `H/A`       -0.458897   0.219038  -2.095 0.037614 *
## `t_1-19`    -0.192444   0.072761  -2.645 0.008919 **
## Income      29.053282   2.182283  13.313 < 2e-16 ***
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 2.923 on 174 degrees of freedom
## Multiple R-squared:  0.8726, Adjusted R-squared:  0.8675
## F-statistic: 170.3 on 7 and 174 DF,  p-value: < 2.2e-16
```

Sprawdzenie czy rozkład jest normalny za pomocą Testu Shapiro. W przypadku “Model_nowy” model nie ma rozkładu normalnego. Natomiast w modelu “Model_nowy_no_outliers” p-value wynosi ponad 0.05, oznacza to, że istnieje rozkład normalny.

```
shapiro.test(Model_nowy$res)
```

```
##
## Shapiro-Wilk normality test
##
## data: Model_nowy$res
## W = 0.98429, p-value = 0.03897

shapiro.test(Model_nowy_no_outliers$res)

##
## Shapiro-Wilk normality test
##
## data: Model_nowy_no_outliers$res
## W = 0.98966, p-value = 0.2134
```

Na końcu porównałem moje wszystkie modele

“Model_nowy” ma lepszy “R-squared” niż “Model” - $0.72 < 0.87$. “Model_nowy” ma lepszy “Adjusted R-squared” niż “Model” - $0.71 < 0.86$. “Model_nowy” ma lepsze zmienne o wartości “p-value” mniejszych niż 0.05, niż “Model”: * “Model” trzy wartości z przedziału 0 – 0,001 * “Model_nowy” cztery wartości z przedziału 0 – 0,001 * “Model” trzy wartości z przedziału 0,001 – 0,01 * “Model_nowy” trzy wartości z przedziału 0,001 – 0,01 * “Model” jedną wartość z przedziału 0,01 – 0,05 * “Model_nowy” jedną wartość z przedziału 0,01 – 0,05 * “Model” jedną wartość z przedziału 0,05 – 0,1 * “Model_nowy” zero wartości z przedziału 0,05 – 0,1

```
summary(Model)

##
## Call:
## lm(formula = Life ~ Adult_M + Infant_D + Under_D + Polio + Dipht +
##      GDP + Popl, data = Dane)
##
## Residuals:
##      Min       1Q   Median       3Q      Max
## -16.4750  -2.5123   0.3676   2.3051  11.8873
##
## Coefficients:
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept)  6.935e+01  1.742e+00  39.819  < 2e-16 ***
## Adult_M      -4.730e-02  3.887e-03 -12.169  < 2e-16 ***
## Infant_D      9.561e-02  3.737e-02  2.558  0.011365 *
## Under_D      -8.206e-02  2.955e-02 -2.777  0.006095 **
## Polio         5.021e-02  1.872e-02  2.683  0.008003 **
## Dipht         5.425e-02  1.982e-02  2.737  0.006843 **
## GDP          1.211e-04  3.192e-05  3.795  0.000203 ***
## Popl         2.472e-08  1.439e-08  1.718  0.087513 .
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 4.312 on 174 degrees of freedom
```

```
## Multiple R-squared:  0.7229, Adjusted R-squared:  0.7118
## F-statistic: 64.85 on 7 and 174 DF,  p-value: < 2.2e-16

summary(Model_nowy)

##
## Call:
## lm(formula = Life ~ Adult_M + Infant_D + H_B + Under_D + `H/A` +
##     `t_1-19` + Income, data = Dane_nowe)
##
## Residuals:
##      Min       1Q   Median       3Q      Max
## -9.7571 -1.4736 -0.1144  1.6313  8.0334
##
## Coefficients:
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept)  53.331379   1.970747  27.062 < 2e-16 ***
## Adult_M      -0.025318   0.003364  -7.525 2.71e-12 ***
## Infant_D      0.069914   0.025657   2.725 0.007088 **
## H_B           0.040848   0.010313   3.961 0.000109 ***
## Under_D      -0.054905   0.019797  -2.773 0.006154 **
## `H/A`        -0.458897   0.219038  -2.095 0.037614 *
## `t_1-19`     -0.192444   0.072761  -2.645 0.008919 **
## Income       29.053282   2.182283  13.313 < 2e-16 ***
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 2.923 on 174 degrees of freedom
## Multiple R-squared:  0.8726, Adjusted R-squared:  0.8675
## F-statistic: 170.3 on 7 and 174 DF,  p-value: < 2.2e-16
```

“Model_nowy_no_outliers” ma lepszy “R-squared” niż “Model_no_outliers” - $0.73 < 0.87$.
 “Model_nowy_no_outliers” ma lepszy “Adjusted R-squared” niż “Model_no_outliers” - $0.72 < 0.87$.
 “Model_nowy_no_outliers” ma lepsze zmienne o wartości “p-value” mniejszych niż 0.05, niż “Model_no_outliers”:
 * “Model_no_outliers” pięć wartości z przedziału 0 – 0,001 *
 “Model_nowy_no_outliers” sześć wartości z przedziału 0 – 0,001 *
 “Model_no_outliers” jedną wartość z przedziału 0,001 – 0,01 *
 “Model_nowy_no_outliers” jedną wartość z przedziału 0,01 – 0,05 *
 “Model_no_outliers” jedną wartość z przedziału 0,01 – 0,05 *
 “Model_nowy_no_outliers” zero wartości z przedziału 0,05 – 0,1 *
 “Model_no_outliers” zero wartości z przedziału 0,05 – 0,1 *
 “Model_nowy_no_outliers” ma jedną wartość z przedziału 0,1 – 1

```
summary(Model_no_outliers)

##
## Call:
## lm(formula = Life ~ Adult_M + Infant_D + Under_D + Polio + Dipht +
##     GDP + Popl, data = Dane, subset = (cooks_dis < max(cooks_dis)))
##
## Residuals:
```



```
##      Min      1Q   Median      3Q      Max
## -14.2143 -2.3349   0.1912   2.2708  11.9048
##
## Coefficients:
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept)  7.042e+01  1.714e+00  41.099 < 2e-16 ***
## Adult_M      -4.508e-02  3.816e-03 -11.813 < 2e-16 ***
## Infant_D      2.787e-01  6.307e-02   4.418 1.75e-05 ***
## Under_D      -2.341e-01  5.158e-02  -4.539 1.05e-05 ***
## Polio         4.282e-02  1.824e-02   2.347 0.020060 *
## Dipht         5.017e-02  1.923e-02   2.609 0.009875 **
## GDP           1.194e-04  3.091e-05   3.863 0.000158 ***
## Popl          1.072e-08  1.448e-08   0.740 0.460100
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 4.175 on 173 degrees of freedom
## Multiple R-squared:  0.7349, Adjusted R-squared:  0.7242
## F-statistic: 68.51 on 7 and 173 DF,  p-value: < 2.2e-16

summary(Model_nowy_no_outliers)

##
## Call:
## lm(formula = Life ~ Adult_M + Infant_D + H_B + Under_D + `H/A` +
##     `t_1-19` + Income, data = Dane_nowe, subset = (cooks_dis <
##     max(cooks_dis)))
##
## Residuals:
##      Min      1Q   Median      3Q      Max
## -8.7930 -1.5945 -0.0056   1.5528   8.2047
##
## Coefficients:
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept) 55.166752   1.991738  27.698 < 2e-16 ***
## Adult_M      -0.024734   0.003274  -7.554 2.33e-12 ***
## Infant_D      0.243635   0.057474   4.239 3.65e-05 ***
## H_B           0.038465   0.010047   3.829 0.00018 ***
## Under_D      -0.198851   0.047024  -4.229 3.80e-05 ***
## `H/A`        -0.485941   0.213008  -2.281 0.02375 *
## `t_1-19`     -0.185696   0.070736  -2.625 0.00943 **
## Income       26.920332   2.213949  12.159 < 2e-16 ***
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 2.841 on 173 degrees of freedom
## Multiple R-squared:  0.8773, Adjusted R-squared:  0.8723
## F-statistic: 176.6 on 7 and 173 DF,  p-value: < 2.2e-16
```

W tym etapie z ciekawości użyłem metody “Machine Learning”, aby zobaczyć jakie wyniki mogą uzyskać działając na moich danych. Dokonałem podziału danych na część “test”, którą będę testować na podstawie części “training”. Podział jest 80% dla “training” i 20% dla “test” z całości danych. Zainstalowałem pakiet “caTools”, oraz go uruchomiłem za pomocą funkcji “library”. Następnie uruchomienie funkcji “set.seed”, która odpowiada za generowanie losowych liczb. Funkcja “sample.split”, która podzieliła moją bazę danych według ustalonego wcześniejszego podziału. Kod przedstawia: * Pierwsza linia - ładowanie biblioteki caTools * Druga linia - ustawianie seeda losowego na wartość 123 * Trzecia linia - dzielenie danych na zbiór treningowy i testowy z proporcją 80/20 * Czwarta linia - tworzenie zbioru treningowego na podstawie danych i dzielenia * Piąta linia - tworzenie zbioru testowego na podstawie danych i dzielenia

```
library(caTools)

## Warning: pakiet 'caTools' został zbudowany w wersji R 4.2.2

set.seed(123)
split = sample.split(Dane$Life, SplitRatio = 0.8)
training_set = subset(Dane, split == TRUE)
test_set = subset(Dane, split == FALSE)
```

Stworzenie modelu składającego z bazy danych “training_set”. Kod przedstawia: * Pierwsza linia - tworzenie modelu regresji liniowej na zbiorze treningowym, gdzie zmienna objaśniana jest Life a pozostałe zmienne są uwzględniane jako zmienne objaśniające * Druga linia - wyświetlenie podsumowania modelu

```
regressor = lm(formula = Life ~ .,
                data = training_set)

summary(regressor)

##
## Call:
## lm(formula = Life ~ ., data = training_set)
##
## Residuals:
##      Min       1Q   Median       3Q      Max
## -12.8832  -2.3786   0.2148   2.2319  11.7683
##
## Coefficients:
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept)  7.095e+01  2.035e+00  34.871  < 2e-16 ***
## Adult_M      -4.333e-02  4.427e-03  -9.788  < 2e-16 ***
## Infant_D      3.582e-01  8.639e-02   4.146  5.96e-05 ***
## H_B          -2.775e-03  4.473e-02  -0.062  0.95064
## Measles       4.439e-05  9.019e-05   0.492  0.62341
## Under_D      -3.029e-01  6.925e-02  -4.373  2.44e-05 ***
## Polio         2.729e-02  2.103e-02   1.297  0.19670
## Dipht         6.012e-02  4.980e-02   1.207  0.22947
## GDP           1.214e-04  3.811e-05   3.186  0.00179 **
```

```
## Popl      3.350e-09  1.539e-08   0.218  0.82795
## Income    8.854e-02  4.126e-02   2.146  0.03367 *
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 4.311 on 134 degrees of freedom
## Multiple R-squared:  0.7194, Adjusted R-squared:  0.6985
## F-statistic: 34.36 on 10 and 134 DF,  p-value: < 2.2e-16
```

Stworzyłem przewidziane y, dla “regressor” Kod przedstawia: * Pierwsza linia - prognozowanie wartości Life na zbiorze testowym * Druga linia - wyświetlenie prognozowanych wartości

```
y_pred = predict(regressor, newdata = test_set)
y_pred

##          1          2          3          4          5          6          7
8
## 76.670226 54.765098 80.158901 83.354213 73.581444 76.470558 72.056293
74.566890
##          9         10         11         12         13         14         15
16
## 76.538567 81.451813 56.818147 77.422626 73.219638 68.548345 64.410685
73.990682
##         17         18         19         20         21         22         23
24
## 60.204301 66.129969 69.850911 79.137619 73.871221 70.555095 74.053635
70.754243
##         25         26         27         28         29         30         31
32
## 71.222304 68.897333 82.096634  8.478208 63.420292 74.277451 71.569561
75.935574
##         33         34         35         36         37
## 79.217138 80.146481 62.553392 74.047578 68.050284
```

Stworzenie “training_set_nowy” i “test_set_nowy” na podstawie “Dane_nowe”, według tych samych zasad.

```
split_nowy = sample.split(Dane_nowe$Life, SplitRatio = 0.8)
training_set_nowy = subset(Dane_nowe, split == TRUE)
test_set_nowy = subset(Dane_nowe, split == FALSE)
```

Stworzenie modelu regresji liniowej “regressor_nowy” na zbiorze treningowym “training_set_nowy”, gdzie zmienna objaśniana jest Life a pozostałe zmienne są uwzględniane jako zmienne objaśniające

```
regressor_nowy = lm(formula = Life ~ .,
                    data = training_set_nowy)
```

Porównałem dwa modele. “regressor_nowy” ma lepszy “R-squared” niż “regressor” - $0.71 < 0.87$. “regressor_nowy” ma lepszy “Adjusted R-squared” niż “regressor” - $0.69 < 0.86$.

```
summary(regressor_nowy)
```

```
##
## Call:
## lm(formula = Life ~ ., data = training_set_nowy)
##
## Residuals:
##      Min       1Q   Median       3Q      Max
## -9.1604 -1.3642 -0.1081  1.5677  7.6245
##
## Coefficients:
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept)  5.454e+01  2.398e+00  22.748 < 2e-16 ***
## Adult_M      -2.577e-02  3.856e-03  -6.684 6.34e-10 ***
## Infant_D      1.996e-01  6.846e-02   2.916 0.00418 **
## H_B           3.779e-02  3.070e-02   1.231 0.22056
## Measles      -3.437e-05  6.371e-05  -0.539 0.59053
## BMI          -1.023e-02  1.462e-02  -0.699 0.48554
## Under_D      -1.599e-01  5.467e-02  -2.924 0.00408 **
## Polio         1.100e-04  1.446e-02   0.008 0.99394
## Dipht         1.486e-03  3.413e-02   0.044 0.96534
## `H/A`        -3.577e-01  2.432e-01  -1.471 0.14378
## GDP           6.981e-06  2.874e-05   0.243 0.80849
## Popl         -7.987e-09  1.065e-08  -0.750 0.45476
## `t_1-19`      7.336e-03  3.198e-01   0.023 0.98173
## `t_5-9`       -1.954e-01  3.153e-01  -0.620 0.53647
## Income        2.683e+01  5.226e+00   5.133 1.02e-06 ***
## Schooling     8.662e-02  2.353e-01   0.368 0.71343
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 2.911 on 129 degrees of freedom
## Multiple R-squared:  0.8768, Adjusted R-squared:  0.8625
## F-statistic: 61.22 on 15 and 129 DF,  p-value: < 2.2e-16
```

```
summary(regressor)
```

```
##
## Call:
## lm(formula = Life ~ ., data = training_set)
##
## Residuals:
##      Min       1Q   Median       3Q      Max
## -12.8832 -2.3786  0.2148  2.2319  11.7683
##
## Coefficients:
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept)  7.095e+01  2.035e+00  34.871 < 2e-16 ***
## Adult_M      -4.333e-02  4.427e-03  -9.788 < 2e-16 ***
## Infant_D      3.582e-01  8.639e-02   4.146 5.96e-05 ***
## H_B          -2.775e-03  4.473e-02  -0.062 0.95064
```

```
## Measles      4.439e-05  9.019e-05  0.492  0.62341
## Under_D     -3.029e-01  6.925e-02 -4.373  2.44e-05 ***
## Polio       2.729e-02  2.103e-02  1.297  0.19670
## Dipht       6.012e-02  4.980e-02  1.207  0.22947
## GDP         1.214e-04  3.811e-05  3.186  0.00179 **
## Popl        3.350e-09  1.539e-08  0.218  0.82795
## Income      8.854e-02  4.126e-02  2.146  0.03367 *
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 4.311 on 134 degrees of freedom
## Multiple R-squared:  0.7194, Adjusted R-squared:  0.6985
## F-statistic: 34.36 on 10 and 134 DF,  p-value: < 2.2e-16
```

Prognozowanie wartości Life na zbiorze testowym “test_set_nowy” i modelu “regressor_nowy”.

```
y_pred_nowy = predict(regressor_nowy, newdata = test_set_nowy)
y_pred_nowy
```

##	1	2	3	4	5	6	7	8
##	77.35855	58.70143	79.16632	82.99941	75.57473	80.84683	72.02276	75.67873
##	9	10	11	12	13	14	15	16
##	79.42603	80.71335	52.37017	79.52112	72.87348	61.31732	66.19483	74.75147
##	17	18	19	20	21	22	23	24
##	58.20621	60.07876	69.03170	77.48792	71.30342	67.42520	75.22256	70.60603
##	25	26	27	28	29	30	31	32
##	72.00059	65.47484	82.47891	34.28289	66.12623	73.64672	72.81358	78.07606
##	33	34	35	36	37			
##	80.81572	81.14668	66.82476	71.37072	66.73114			

Porównanie “y_pred” i “y_pred_nowy” z “Life”.

1. “y_pred_nowy” jest bardziej przybliżony, różnica 0,45
2. “y_pred” jest bardziej przybliżony, różnica 2,37
3. “y_pred_nowy” jest bardziej przybliżony, różnica 2,77
4. “y_pred_nowy” jest bardziej przybliżony, różnica 0,19
5. “y_pred_nowy” jest bardziej przybliżony, różnica 0,53
6. “y_pred_nowy” jest bardziej przybliżony, różnica 0,25
7. “y_pred” jest bardziej przybliżony, różnica 4,95
8. “y_pred_nowy” jest bardziej przybliżony, różnica 1,72
9. “y_pred” jest bardziej przybliżony, różnica 1,16
10. “y_pred” jest bardziej przybliżony, różnica 0,75

11. "y_pred_nowy" jest bardziej przybliżony, różnica 0,13
12. "y_pred_nowy" jest bardziej przybliżony, różnica 5,48
13. "y_pred" jest bardziej przybliżony, różnica 5,78
14. "y_pred_nowy" jest bardziej przybliżony, różnica 3,38
15. "y_pred_nowy" jest bardziej przybliżony, różnica 0,19
16. "y_pred" jest bardziej przybliżony, różnica 0,39
17. "y_pred_nowy" jest bardziej przybliżony, różnica 0,8
18. "y_pred_nowy" jest bardziej przybliżony, różnica 1,18
19. "y_pred_nowy" jest bardziej przybliżony, różnica 2,83
20. "y_pred_nowy" jest bardziej przybliżony, różnica 2,79
21. "y_pred_nowy" jest bardziej przybliżony, różnica 0,20
22. "y_pred_nowy" jest bardziej przybliżony, różnica 1,73
23. "y_pred" jest bardziej przybliżony, różnica 0,55
24. "y_pred_nowy" jest bardziej przybliżony, różnica 1,2
25. "y_pred" jest bardziej przybliżony, różnica 2,42
26. "y_pred_nowy" jest bardziej przybliżony, różnica 1,13
27. "y_pred" jest bardziej przybliżony, różnica 0,20
28. "y_pred_nowy" jest bardziej przybliżony, różnica 20,22, anomalia
29. "y_pred_nowy" jest bardziej przybliżony, różnica 2,37
30. "y_pred" jest bardziej przybliżony, różnica 0,72
31. "y_pred_nowy" jest bardziej przybliżony, różnica 1,19
32. "y_pred" jest bardziej przybliżony, różnica 1,44
33. "y_pred" jest bardziej przybliżony, różnica 2,52
34. "y_pred_nowy" jest bardziej przybliżony, różnica 1,65
35. "y_pred" jest bardziej przybliżony, różnica 0,75
36. "y_pred" jest bardziej przybliżony, różnica 1,95
37. "y_pred_nowy" jest bardziej przybliżony, różnica 4,93

“y_pred_nowy” miał lepsze przybliżenie wyników w 23/37. W punkcie 28 doszło do anomalii, a różnica wyniku przypadku “y_pred_nowy” okazało się oddalone od wartości ze zbioru testującej w 20,22, a “y_pred” w 46,02.

```
y_pred = predict(regressor, newdata = test_set)
```

```
y_pred
```

```
##          1          2          3          4          5          6          7
8
## 76.670226 54.765098 80.158901 83.354213 73.581444 76.470558 72.056293
74.566890
##          9         10         11         12         13         14         15
16
## 76.538567 81.451813 56.818147 77.422626 73.219638 68.548345 64.410685
73.990682
##         17         18         19         20         21         22         23
24
## 60.204301 66.129969 69.850911 79.137619 73.871221 70.555095 74.053635
70.754243
##         25         26         27         28         29         30         31
32
## 71.222304 68.897333 82.096634  8.478208 63.420292 74.277451 71.569561
75.935574
##         33         34         35         36         37
## 79.217138 80.146481 62.553392 74.047578 68.050284
```

```
y_pred_nowy = predict(regressor_nowy, newdata = test_set_nowy)
```

```
y_pred_nowy
```

```
##          1          2          3          4          5          6          7          8
## 77.35855 58.70143 79.16632 82.99941 75.57473 80.84683 72.02276 75.67873
##          9         10         11         12         13         14         15         16
## 79.42603 80.71335 52.37017 79.52112 72.87348 61.31732 66.19483 74.75147
##         17         18         19         20         21         22         23         24
## 58.20621 60.07876 69.03170 77.48792 71.30342 67.42520 75.22256 70.60603
##         25         26         27         28         29         30         31         32
## 72.00059 65.47484 82.47891 34.28289 66.12623 73.64672 72.81358 78.07606
##         33         34         35         36         37
## 80.81572 81.14668 66.82476 71.37072 66.73114
```